

1581 SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ VE BİRLİKLERİ KANUNU M. 12'DE DÜZENLENEN İLAM NİTELİĞİNDE BELGE VE BU BELGEYE İLİŞKİN OLARAK UYGULAMADAKİ HUKUKİ SORUNLAR

*Dr. Öğr. Üyesi Fatih AYDEMİR**

Özet

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na göre ilâmlı icranın konusu, para ve teminattan başka borçlar hakkındaki ilâmların icrası ile para ve teminat verilmesi hakkındaki ilâmların icrasıdır. İcra müdürünün borçluya karşı icra emri gönderebilmesi için alacaklının icra dairesine (icra edilebilir) “ilâm” vermesi şartı aranmıştır. İlâmlı icrada cebri icranın dayanağını esasen ilâm oluşturmaktadır. Bununla birlikte kanun koyucu İcra ve İflas Kanunu'nun “ilâm mahiyetini haiz belgeler” başlıklı 38. maddesinde sayılan belgelerin ilâm niteliğinde olduğunu hükme bağlamıştır. Ayrıca bir takım özel kanunlarda da bu hususta düzenleme yapmak suretiyle ilâm niteliğindeki belge sayısını arttırarak ilâmlı icra yoluna başvurma imkânını genişletmiştir. İşte özel kanunlarda düzenlenen ilâm niteliğindeki belgelerden birisi de 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun 12. maddesinde belirtilen belgedir.

1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında ilâm niteliğindeki belge esas itibariyle tarım kredi kooperatifinin ortağına sağladığı gerek nakdi gerekse araç gereç veya tohum gibi ayni, kısa ve orta vadeli çeşitli krediler dolayısıyla düzenlenen alacak senetleridir. Bu çalışmada, esas itibari ile bu alacak senetlerine istinaden alacaklı tarım kredi kooperatifinin, ortağı bulunan kredi borçlusu aleyhine yapacağı para alacaklarına ilişkin ilâmlı icra takibi ile ilgili hususlar inceleme konusu yapılmıştır.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usûl ve İcra- İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi. ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4067-5507>.

Anahtar Kelimeler: İİK m. 38, 1581 sayılı Kanun m. 12, ilâm niteliğindeki belge, tarım kredi kooperatifi alacak senedi.

Abstract

According to the Execution and Bankruptcy Law No. 2004, the subject of the enforcement proceedings arising from a judgment includes both monetary and collateral receivables and debts, and other debts and receivables. In order to send a writ of payment by a bailiff to the debtor, the creditor must submit a judgment demonstrating and proving the debt to the bailiff. In the enforcement proceedings arising from a judgment, the judgment of the court is an indispensable part of the process.

Apart from a court judgment is an enforceable deed, the legislator ruled that the documents listed in Article 38 of the Execution and Bankruptcy Act are in the nature of an enforceable deed. It has also extended this way of enforcement procedure by increasing the number of enforceable deeds other than court judgment in some Acts. Some of this type of deeds set out in a particular act is the documents mentioned in Article 12 of the Law No. 1581 on Agricultural Credit Cooperatives and Unions.

The enforceable documents under Article 12 of the Law No. 1581 are bills receivable that issued by the agricultural credit cooperative in order to provide monetary or real, short- and medium-term credits to the partners of the cooperative. In this paper, it is analyzed that the enforcement proceedings, initiated by agricultural credit cooperative (the creditor) against the credit borrower (partner of the cooperative), arising from the bill's receivables in the Law no. 1581.

Keywords: Execution and Bankruptcy Law No. 2004 article 38, Article 12 of the Law No. 1581, enforceable deeds, bills receivable issued by agricultural credit cooperatives.

I. GENEL OLARAK TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ

Ülkemizdeki kooperatifleri¹ mevzuat açısından 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na² tabi olan kooperatifler³ ve özel kooperatif

¹ Kooperatifçiliğin Dünyada ve Türkiye'de tarihi gelişimi bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. **Ziya Gökalp Mülâyim**, Kooperatifçilik, Güncellenmiş 6. Baskı, Ankara 2010, s. 33 vd.; **Erkan Rehber**, Kooperatifçilik, Bursa 2011, s. 7 vd.; **Yahya Deryal**, Kooperatiflerde Ortak Sıfatının Kazanılması, Kaybedilmesi ve Hukuki Sonuçları, İstanbul Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman:

kanunları olan 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu⁴ ile 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunu'na⁵ tabi olan kooperatifler olarak ikili bir ayrıma tabi tutmak mümkündür⁶. Bu bakımdan diğer özel kanunlar kapsamında yer alan

Prof. Dr. Hamdi Yasaman, İstanbul 1994, s. 1 vd., ve s. 2 dn. 2; **Ali Said Yazıcı**, 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'na Göre Kooperatiflerin Denetimi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Mustafa Tüysüz, Samsun 2016, s. 39 vd.; **Serkan Baş**, Kooperatiften Çıkma, Kocaeli Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Mehmet Bahtiyar, Kocaeli 2006, s. 3 vd.; **Ersin Karadağ**, Kooperatiflerde Tasfiye Süreci ve Örnek Uygulama Olarak Bir yapı Kooperatifinin Tasfiyesi, Marmara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Osman Altuğ, İstanbul 2010, s. 4-7; **T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü** (şimdi ise Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü) **Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016**, Yayımlı: Mayıs 2017, s. 3 vd., rapora erişmek için bkz. <https://esnafkoop.ticaret.gov.tr/data/5d44177313b8764330655452/15fb10a7fe0bba07482ac9da277b5d35.pdf>, E.T. 17.11.2019.

2 RG. 10.05.1969, Sa. 13195.

3 Anılan Kanun'un "A) Tarif" başlıklı 1. maddesine göre "*Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir.*" Bu tanım kooperatifin yasal tanımıdır. Diğer taraftan kooperatifi ekonomik yönden tanımlamak çok kolay değildir (**Mülayim**, s. 67). Mülayim tarafından yapılan bir tanıma göre ekonomik yönden kooperatif, "*bireylerin tek başlarına yapamayacakları veya birlikte yapmalarında yarar bulunan işleri en iyi bir biçimde ve maliyet fiyatına yapmak üzere dayanışma suretiyle ekonomik güçlerini bir araya getirmeleridir.*" (bkz. **Mülayim**, s. 72). Kooperatif kavramına ilişkin çeşitli tanımlar için ayrıca bkz. **Rehber**, s. 60 vd.; **Yazıcı**, s. 3 vd.; **Zehra Baykal Karaca**, Tüketici Kooperatifleri, Marmara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Murat Alışkan, İstanbul 2007, s. 3-4; **Karadağ**, s. 2-3; <http://www.muhasabedersleri.com/sirketler-muhasebesi/kooperatifler.html>, E.T. 12.11.2019.

4 RG. 28.04.1972, Sa. 14172, (bundan sonra TKKB Kanunu şeklinde kısaltılacaktır). Kanuna ulaşmak için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14172.pdf>, E.T. 01.11.2019.

5 RG. 01.6.2000, Sa. 24081.

6 Aynı yönde bkz. **Yazıcı**, s. 51-52; **Bilal Özel/ Mustafa Eser Cinbaş**, Kooperatif Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Oluşumu, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, Sa. 2, Y. 2013, s. 256. Keza aynı şekilde yer aldıkları hukuksal düzenlemelere veya yer aldıkları hukuk kaynağına göre kooperatiflerin "Kooperatifler Kanununa Tabi Kooperatifler", "Özel Yasalara Tabi Kooperatifler" şeklinde bir ayrıma tabi tutulduğu; bununla birlikte faaliyet türlerine göre

kooperatifler, 1581 sayılı Kanuna tabi Tarım Kredi Kooperatifleri ve 4572 sayılı Kanununa tabi Tarım Satış Kooperatifleri ve Tütün Tarım Satış Kooperatifleridir⁷. Dolayısıyla, gerek tarım kredi kooperatifleri gerekse tarım satış kooperatifleri ve tütün tarım satış kooperatifleri kendi özel kanununa tabi olmakla birlikte, bu Kanunlarda hüküm bulunmayan hallerde, bu kooperatifler hakkında da 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu uygulanacaktır⁸.

Esasen konumuzla ilgili olan kooperatif ilk belirttiğimiz tarım kredi kooperatifleridir⁹. 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri

kooperatiflerin, “üretim kooperatifleri”, “tüketici kooperatifleri”, “kredi kooperatifleri”, “yapı kooperatifleri” ve “diğer kooperatifler” şeklinde ayrıldığı görülmektedir (bkz. **O. Murat Koçtürk**, Türkiye’de Kooperatiflerin Vergilendirilmesi, Yönetim ve Ekonomi, Y. 2006, C. 13, Sa. 2, Celal Bayar Üniv. İİBF, s. 121-122; **Baykal Karaca**, s. 23 vd.). Ayrıca bir başka ayrıma göre “sorumluluklarına göre kooperatifler” ise “sınırlı sorumlu- sınırsız sorumlu kooperatifler” şeklinde ayrılmıştır (bkz. **Baykal Karaca**, s. 21 vd.).

Kooperatiflerin genel olarak konuları bakımından ayrıma tabi tutulduğu ve bu bakımdan “tarım dışı kooperatifler” ve “tarımsal kooperatifler” şeklinde ayrıldığı görülmektedir (bu ayrım ve bu ayrıma göre kooperatifler hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Mülayım**, s. 153 vd.; **Rehber**, s. 211 vd.; **Karadağ**, s. 11 vd.).

Kooperatifler bağlı buldukları Bakanlık nezdinde ise “Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı kooperatifler”, “Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı kooperatifler” ve “Gümrük ve Ticaret Bakanlığına bağlı kooperatifler” şeklinde ayrıma tabi tutulmuştur (bu ayrım ve bu ayrıma tabi kooperatifler hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Yazıcı**, s. 52 vd.; aynı yönde bkz. **Baykal Karaca**, s. 18-19).

⁷ Bkz. **Deryal**, s. 6; **Koçtürk**, s. 122; **Karadağ**, s. 11-12. Tarım Kredi Kooperatifleri bakımından aynı yönde bkz. **Talih Uyar**, Kooperatif Şirketler ile Adi Şirketlerde; “Şirket”ten ve/veya “Şirket Ortağı”ndan Alacaklı Olan Üçüncü Kişilerin “Şirket”i ve/veya “Şirket Ortağı”nı Takip Hakkının Kapsamı, Ankara Barosu Dergisi, Y. 74, Sa. 2016/1, s. 526, makaleye ulaşmak için bkz. <http://www.ankarabarusu.org.tr/Siteler/19442010/Dergiler/AnkaraBarosuDergisi/2016-1.pdf>, E.T. 10.11.2019.

⁸ Bkz. **Deryal**, s. 10-11; **Karadağ**, s. 11; **Ulaş Demir**, Kooperatifler Kanunu’na Göre Ortaklıktan Çıkarma, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sevilay Eroğlu, İzmir 2004, s. 2, dn. 4.

⁹ Türkiye’de tarım kredi kooperatifleri hakkında bilgi ve çeşitli istatistikler hakkında bkz. **Yılmaz Ürper**, Türkiye’de Tarımsal Kooperatiflerin Toplumsal Değişmeye Etkileri, Eskişehir 1985, s. 30 vd.; T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü’nün Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016, s. 38 vd.; **Rehber**, s. 302 vd.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, Türkiye’de tarım kredi kooperatiflerinin geçmişi Mithat Paşa’ya, Memleket Sandıklarına kadar uzanmaktadır. Dolayısıyla bu husustaki ilk yasal düzenleme de 29 maddeden oluşan 1867 tarihinde kabul edilmiş olan Mithat Paşa’nın “Memleket Sandıkları Nizamnamesi”dir. Memleket sandıkları yerini 1888 yılında Ziraat Bankasına bırakmış, 1929 yılına kadar çiftçinin kredi ihtiyacı bu

Kanunu m. 1/f. 1 hükmünden yararlanarak, tarım kredi kooperatifleri, “*üreticilerin aralarındaki ekonomik menfaatlerini korumak ve özellikle meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla karşılıklı yardım ilkesine dayanarak kurdukları, değişir ortak ve değişir sermayeli tüzel kişiliği haiz bir kuruluş*” olarak tanımlanabilir¹⁰. Söz konusu hükümden de anlaşılacağı üzere bu kuruluşlar, kanunla kurulmuş Kooperatif kuruluşu olup, özel hukuk tüzel kişisi niteliğine sahiptir¹¹.

Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu’nun tarifler başlıklı ikinci maddesinin “*ortak*¹² *deyimi, bu kanuna göre kurulan tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarını*” ifade eder şeklindeki a) bendinden, kimlerin bu kooperatiflerin ortağı olabileceği pek anlaşılammaktadır. Bununla birlikte, Kanun’un hem m. 1/f. 1 hükmünden çıkarılan kooperatif tanımının hem de 2. madde a) bendinin birlikte değerlendirilmesinden, tarım kredi kooperatiflerine, tarımsal nitelikte ürün üreten üreticilerin ortak olabileceği anlaşılmaktadır. Buna göre, tarım kredi kooperatiflerine tarımsal üretici olan gerçek kişiler, tüzel kişiler ve tarımsal amaçlı kooperatifler ortak olabilirler¹³. Ancak bu kooperatiflerin ortakları

banka tarafından karşılanmıştır. 1929 yılında 1470 sayılı Zirai Kredi Kooperatifler Kanunu çıkarılmıştır. 21.10.1935 tarihinde 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu kabul edilmiştir (RG. 21.11.1935, Sa. 3146; Kanun’a erişmek için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/3146.pdf>, E.T. 01.11.2019). Bundan sonra ise tarım kredi kooperatifi yaygınlaşmış, 1972 yılında 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu çıkartılmak suretiyle, 35 yıllık kanun değiştirilmiş, böylece üst örgütlenme imkânı da sağlanmıştır (ayrıntılı bilgi için bkz. **Rehber**, s. 47 vd., 302; **Mülayim**, s. 47 vd.; **Yazıcı**, s. 3-4; **Erhan Fırat**, *Özel Kanunlarda Düzenlenen İlâm Niteliğinde Belgeler*, Ankara 2016, s. 87; **Baş**, s. 5 vd.; **Karadağ**, s. 5-7; **T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016**, s. 38; ayrıca bkz. <https://www.tarimdanhaber.com/merkez-birlikler/kooperatifciligin-gelisimi-ve-tarim-kredi-kooperatifleri-h5957.html> ve <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/hakkim> izda/tarihcemiz, E.T. 05.11.2019). Tüketici kooperatiflerinin Dünya ve Türkiye’de tarihi gelişimi için ayrıca bkz. **Baykal Karaca**, s. 47 vd.

10 Bkz. **Mülayim**, s. 187; ayrıca bkz. <http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=55830>, E.T. 05.11.2019.

11 Bkz. ve karşı. **Deryal**, s. 80; **Yazıcı**, s. 7.

12 Kooperatif “ortağı” veya “üyesi” kavramları hakkında geniş bilgi ve tartışmalar için bkz. **Deryal**, s. 16 vd.

13 Bkz. <http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=55830>, E.T. 05.11.2019). Kooperatife gerçek ve tüzel kişiler ortak olabilir. Bunun için gerçek kişilerin TMK’da düzenlenen, medeni hakları kullanma yeterliliğine yani fiil ehliyetine sahip olmaları gerekir (1163 s. K. m. 8/f. 1, c. 1). Tüzel kişiler bakımından ise tüzel

genellikle küçük çiftçilerdir¹⁴. Bununla birlikte tarımsal amaçlı kooperatifler hariç olmak üzere; ortak ürünleri üzerinde ticaret ve komisyonculuk yapanlar, faizle para veya mal olarak kredi verenler bu kooperatiflere giremezler (TKKB Kanunu m. 1/f. 2).

1581 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre, tarım kredi kooperatiflerinin amacı ve çalışma konuları; ortaklarının kısa ve orta vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak, ürünlerini değerlendirmek, müştereken yararlanabilecekleri her çeşit makina, ekipman ve tesisleri edinmek; ortak ve gerektiğinde diğer üreticilerin üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak, el sanatlarını geliştirmek ve mamullerini değerlendirmek, mesleki ve teknik yönden bilgilerini artırmak, sosyal ve kültürel konularıyla ilgili faaliyetlerde bulunmak, kurslar açmak ve seminerler tertip etmek, son olarak ise mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmaktır¹⁵. Daha dar bir ifade ile tarım kredi kooperatiflerinin amacı, ortaklarının üretiminin artırılması, üretimlerinin daha verimli hale getirilmesi ve ürün değerlerinin daha da kıymetli hale gelmesinin sağlanması için ortakların ucuz üretim kredisi ihtiyacını karşılamak suretiyle ortaklarını zararlı kredi yollarına başvurmaktan alıkoymak ve böylelikle yurt içi ve

kişinin kooperatifin amaçları bakımından ilgilendiği alanda yer alması gereklidir (1163 s. K. m. 9/f. 1). Başka bir ifade ile kooperatif ile ortak olacak tüzel kişinin amaçlarının bağdaşır nitelikte olmalı, her iki tüzel kişi arasında bir amaç ortaklığı bulunmalıdır (bkz. **Deryal**, s. 63, s. 80; **Baş**, s. 20). Bu husustaki tartışma ve değerlendirmeler için ayrıca bkz. **Deryal**, s. 63 vd.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin resmi web sitesindeki bilgilere göre, medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip, kooperatifin çalışma alanı içinde, tarımsal üretim yapan ya da hayvancılık, seracılık, arıcılık, ipekböcekçiliği, balıkçılık, yaş meyve sebze üreticiliği ve benzeri konularda üretim faaliyetinde bulunan, aynı zamanda başka bir tarım kredi kooperatifine ortak olmayan, ortak mahsulleri üzerinde ticaret ve komisyonculuk işi yapmayan, faizle para veya mal olarak kredi vermeyen üreticiler ortak olmaya hak kazanır (bkz. <http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/krediler/genel-bilgiler>, E.T. 20.11.2019).

- 14 **Mülayim**, s. 187; bkz. <http://www.muhasabedersleri.com/sirketler-muhasebesi/kooperatifler.html>, E.T. 12.11.2019.
- 15 Bkz. **Karadağ**, s. 12; **Fırat**, s. 87. Her ne kadar bu hükme göre tarım kredi kooperatifleri, mevduat toplamak ve bankacılık hizmetleri yapabilecekleri düzenlenmiş olsa da, mevduat kabul etmeleri ve bankacılık faaliyeti yapmaları başka kanuni düzenlemeler bakımından izin ve çeşitli şartlara tabidir (bkz. **Rehber**, s. 302).

dışında rekabet edebilme kabiliyetlerini azami seviyeye çıkarmak şeklinde ifade edilebilir¹⁶.

Dolayısıyla tarım kredi kooperatiflerinin esas amacı, ortaklarına, yani çoğunlukla küçük çiftçilere, olabildiğince ucuz (maliyet fiyatına) ve yeterli kredi sağlamaktır¹⁷. Zira küçük çiftçilerin kredi kullanmak için bankalara tek başlarına hiç veya yeterince güven verememesi¹⁸, bunların bankalardan kredi almalarını çok zor ya da çoğu zaman imkânsız kılmaktadır¹⁹. Bankalardan kredi alamayan küçük çiftçilerin şahıslardan borç almaları mümkün olmakla birlikte, bu kişilerin genellikle yüksek faizle borç para veren kişiler olmaları birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Şu halde, gerek bankaların gerekse yüksek faizle kredi veren şahısların bu olumsuz tutumları nedeniyle, tarım kredi kooperatifleri, küçük çiftçilerin ihtiyaçlarını en iyi bir şekilde giderebilecek bir örgüt olarak ortaya çıkmıştır. Bu suretle, bu kooperatifler, kooperatif ortaklarıyla kredi kuruluşları arasında aracılık yapmakta ve ortağın tek başına alamadığı krediyi ona maliyet fiyatına sağlamaya çalışmaktadır²⁰.

Sonuç olarak, tarım kredi kooperatifleri ortaklarına kredi sağlamakta olup, bu kredileri çoğunlukla kısa vadeli olmak üzere ve orta vadeli kredi

¹⁶ Bkz. **Yazıcı**, s. 56; **Karadağ**, s. 12. Yani tarım kredi kooperatifleri ortaklarının tarımsal üretimini artırarak sürdürmesi ve donanım ihtiyaçlarını karşılamak üzere, zirai üretim için gerekli araç, gereç, makine ve tohumluk vb. satın alınması için ortaklarına kredi sağlamaktadır (bkz. **Yazıcı**, s. 56). Keza, **Mülayim** de, tarım kredi kooperatiflerin amaçlarını bütünüyle şöyle sıralamaktadır: 1- Mevduat toplamak; 2- Kredi sağlamak; 3- Faiz oranını düşürmek; 4- Ortaklarına kredi konusunda önerilerde bulunmak; 5- Alınan kredinin üretimde kullanılmasını gerçekleştirerek tarımsal üretimin artmasını sağlamak (bkz. **Mülayim**, s. 188).

¹⁷ **Mülayim**, s. 187; <http://www.muhassebedersleri.com/sirketler-muhasebesi/kooperatifler-2.html>, E.T. 12.11.2019).

¹⁸ Örneğin; küçük çiftçilerin kredinin güvencesi olarak ipotek tesis etmek üzere gösterecekleri taşınmaz mallarının az veya yetersiz yahut değersiz olması, çok ortaklı olması, tapusuz olması; kefil bulamamaları, bankalar nezdinde kredi bareminin düşük olması gibi sebepler (bkz. **Mülayim**, s. 187).

¹⁹ **Mülayim**, s. 187.

²⁰ Bkz. **Mülayim**, s. 187-188. Türkiye’de 1929 yılına kadar çiftçilerin kredi ihtiyacı, T.C Ziraat Bankası tarafından karşılanırken, 1929 yılından sonra tarım kredi kooperatifleri kurulmaya başlanmış ve böylelikle çiftçilerin kredi ihtiyaçları, banka (ve günümüzde finans kurumları dışında) bu kooperatifler aracılığıyla da giderilmiştir (<http://www.muhassebedersleri.com/sirketler-muhasebesi/kooperatifler-2.html>, E.T. 12.11.2019).

olarak da kullanılmaktadır²¹. Öncelikle bu krediler, kısa vadeli krediler yani işletme kredileri olabilir²². Yani, ortakların tarımsal (işletmelerine ait, tohumluk, fide, gübre, ilaç, yem, ekme biçme, toplama kurutma gibi) faaliyetleri ile insan, hayvan, makina işçiliği ücretlerinin ödenmesi, ortağın yıllık işletme sermayesinin zayıf ve eksik unsurlarının tamamlanması amacıyla, nakdi ve aynı olarak azami bir yıl vade ile verilen krediler olabilir²³. İkinci olarak, orta vadeli kredileri olabilir ki, bunlar da yatırım kredileri olarak da nitelendirilmektedir²⁴. Bu krediler, tarımsal işletmenin her nevi canlı, cansız unsurlarını oluşturan, tarımsal araç gereç, traktör, su motoru, mibzer, patoz pülverizatör, pulluk, diskaro, at arabası, romörk ve bunların lastikleri gibi malzemelerle, ihtiyaç duyulan iş; çift ve irat hayvanlarının sağlanması amacıyla en çok beş yıla kadar açılan aynı kredilerdir. Son olarak ise bu konuda diğer krediler söz konusu olabilir. Bunlar da, el sanatları, pazarlama, destekleme kredileri ile işlemin mahiyetine göre merkez birliğince açılan kredilerdir²⁵.

II. 1581 SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ VE BİRLİKLERİ KANUNU M. 12'DE DÜZENLENEN İLAM NİTELİĞİNDE BELGE

A. Genel Olarak

Maddi hukuktan, özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan çeşitli alacak talepleri veya hakların, borçlusu tarafından kendi rızası ile yerine getirilmemesi halinde, alacaklının talebi üzerine devletin yetkili organları ve devlet kuvveti ile zorla yerine getirilmesine hizmet eden faaliyetlerin tamamına cebri icra; bu cebri icranın nasıl yerine getirilmesi gerektiğine ilişkin kuralları düzenleyen hukuk dalına ise cebri icra hukuku veya takip

²¹ Bkz. **Rehber**, s. 304.

²² Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin resmi web sitesindeki bilgilere göre bu krediler, aynı kredi, hizmet bedeli kredileri, nakit kredisi, sigorta primi kredisi, toprak analizi kredileridir (bkz. <http://www.tarimkredi.org.tr>, ET. 15.11.2019).

²³ Bkz. **Rehber**, s. 304.

²⁴ Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin resmi web sitesindeki bilgilere göre bu krediler, tarımsal araç-gereç kredileri ve hayvancılık yatırım kredileridir (bkz. <http://www.tarimkredi.org.tr>, ET. 15.11.2019).

²⁵ Bkz. <http://www.tarimkredi.org.tr>, ET. 15.11.2019). Bu krediler hakkında ayrıca bkz. **Rehber**, s. 304 vd.

hukuku adı verilir²⁶. Bu alacakların yerine getirilmesi için kanun koyucu, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda²⁷ cüz'i (ferdi, bireysel) icra ve külli (toplu) icra olmak üzere temel olarak iki cebri icra türü (yolu) düzenlemiştir²⁸. Bu yollar, icra takibi ve iflas takibi olarak da ifade edilir. Cüz'i icra veya icra takip yolları ise kendi içinde, kanundaki sırası ile ilâmlı icra (İİK m. 24-41), ilâmsız icra (İİK m. 42-144; 167-170/b; 269-276)²⁹ ve rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip (İİK m. 145-153) şeklinde üçe ayrılabilir³⁰.

26 Bu ve benzer tanımlar için ayrıca bkz. **Saim Üstündağ**, İcra Hukukunun Esasları, 6. Bası, İstanbul 1995, s. 2; **Baki Kuru**, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Ankara 2013, s. 47, (İcra El Kitabı); **Baki Kuru**, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2017, s. 18, (İcra Ders Kitabı); **İlhan E. Postacıoğlu**, İcra Hukuku Esasları, İstanbul 1982, s. 4, kn. 1; **İlhan E. Postacıoğlu/Sümer Altay**, İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, İstanbul 2010, s. 19; **Ejder Yılmaz**, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Ankara 2016, s. 27; **Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz/ Sema Taşpınar Ayvaz/ Emel Hanağası**, İcra ve İflâs Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2019, s. 37, (İcra); **Hakan Pekcantez/ Oğuz Atalay/ Meral Sungurtekin Özkan/ Muhammet Özekes**, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 6. Bası, İstanbul 2019, s. 4, (İcra); **Nilüfer Boran**, İcra Takibinin İptali ve Taliki, İzmir 2006, s. 14; **Fırat**, s. 3; **Mehmet Köle**, Para Alacaklarına İlişkin İlamlı İcra takibinde İcra mahkemesince İcranın Geri Bırakılması (İİK m. 33, 33a), Dicle Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman; Doç. Dr. Mehmet Üçer, Diyarbakır 2018, s. 14; **Tuğba Arslan**, İcra ve İflâs Hukukunda İcranın İladesi (İİK.m.40/II), Dicle Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mine Akkan, Diyarbakır 2006, s. 42-43; **Yasin Çelik**, İcranın İladesi, Ankara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Sema Taşpınar Ayvaz, Ankara 2018, s. 63.

27 RG. 19.6.1932, Sa. 2128.

28 Bununla birlikte, İİK'da bir takip yolu olarak düzenlenmemiş olmakla birlikte, alacaklıların kısmen veya tamamen alacağına kavuşmasına imkân veren ancak bir cebri icra türü (yolu) olarak görülmemeyen, takip hukuku veya cebri icra hukukuna dâhil olan temel bir kurum ise konkordatodur (İİK m. 285 vd.). Bununla birlikte, takip yolları dışında kalan diğer düzenlemeler ise sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yolu ile yeniden yapılandırılması (İİK m. 309/m vd.) ve (tasarrufun) iptal davasıdır (İİK m. 277 vd.) (bkz. ve karşı. **Yılmaz**, s. 27; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 42, dn. 1; **Pekcantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 9).

29 Ayrıca, abonelik sözleşmelerinden ve bu sözleşmelerin ifası amacıyla tüketiciye sunulup bedeli faturaya yansıtılan mal veya hizmetten kaynaklanan para alacaklarına ilişkin haciz yoluyla ilâmsız icra takiplerinin, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) bünyesinde oluşturulan Merkezî Takip Sistemi üzerinden başlatılmasına ve haciz aşamasına kadar yürütülmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek (m. 1) amacıyla 19.12.2018 tarih ve 30630 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü

Görüldüğü üzere, İcra ve İflâs Kanunu'nun sistematüğinde ilk düzenlenen icra takip yolu ikinci bapta "ilâmların icrası" (İİK m. 24-41) başlığı altında ilâmlı icradır. İlâmlı icranın konusu, para ve teminattan başka borçlar hakkındaki ilâmların icrası³¹ (İİK m. 24-31) ile para ve

Hakkında Kanun" ile İcra ve İflâs Kanunu dışında ayrı ve özel bir ilâmsız icra yolunun da düzenlendiğini söylemek mümkündür (bkz. **Pekantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 8).

30 Bu ve farklı ayrımlar için bkz. ve karşı. **Üstündağ**, s. 13; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 57 vd.; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 20 vd.; **Postacıoğlu/ Altay**, s. 19; **Timuçin Muşul**, İcra ve İflâs Hukuku, C. I, 5. Baskı, Ankara 2013, s. 11 vd.; **Yılmaz**, s. 27-28; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 42 vd.; **Pekantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 7 vd.; **Kamil Yıldırım/ Nevhis Deren-Yıldırım**, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 2015, s. 18 vd.; **Boran**, s. 14 vd.; **Köle**, s. 14 vd.

31 Bu bağlamda konusu para (ve teminat) dışında başka bir şey olan alacaklar, taşınır teslimi (İİK m. 24); çocuk teslimi (İİK m. 25); çocukla şahsi münasebet tesisine dair ilâmlın icrası (İİK m. 25/a); taşınmazın tahliye ve teslimi (İİK m. 26); bir işin yapılması veya yapılmamasına ilişkin ilâmların icrası (İİK m. 30); irtifak haklarına ilişkin ilâmların icrası (İİK m. 31) ve gemiler ve bunlarla ilgili aynı haklara ilişkin ilâmların icrası (İİK m. 31/a) olmak üzere yedi türdür. Aslında bunlardan bazıları borçlar hukuku anlamında bir borç-alacak olarak nitelendirilmemektedir. Örneğin; çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmların icrası gibi. Dolayısıyla icra ve iflâs hukukunda alacak-borç ve bununla alakalı-borçlu kavramları borçlar hukukunda olduğundan daha geniş bir anlam ifade etmekte olup, icra takibine konu olan talep icra ve iflâs hukuku bakımından alacak veya borç olarak ifade edilir. Bundan kaynaklı olarak da icra takibinin tarafları talebin konusuna bakılmaksızın alacaklı ve borçlu olarak adlandırılır (bu hususta ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Bilge Umar**, İcra ve İflâs Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir 1973, s. 1, dn. 4; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 47-48; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 19; **Postacıoğlu**, s. 3-4, kn. 1; **Postacıoğlu/ Altay**, s. 19; **Muşul**, C. I, s. 11-14; **Yılmaz**, s. 124 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 39-40; **Pekantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 4; **Köle**, s. 15, dn. 9).

Ayrıca konusu para (ve teminat) alacağından başka bir şey olan alacakların cebri icra yolu ile takibi için alacaklının borçlusu aleyhine bir ilâm alması, dolayısıyla da ilâmlı icra yoluna başvurulması zorunludur (bkz. **Üstündağ**, s. 420; **Postacıoğlu**, s. 9, 627; **Postacıoğlu/ Altay**, s. 779; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 56; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 23, 285; **Yıldırım/ Deren Yıldırım**, s. 303; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 43, 379; **Pekantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 282; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 299; **Derya Belgin**, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlâmların İcrası, Ankara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Süha Tanrıver, Ankara 2011, s. 42; **Fırat**, s. 3; **Köle**, s. 15; **Çelik**, s. 63).

teminat alacakları hakkındaki ilâmların icrası³² (İİK m. 32) şeklindedir. Söz konusu hükümlerde, icra müdürünün borçluya karşı icra emri gönderebilmesi için alacaklının icra dairesine ilgili alacağa ilişkin (icra edilebilir bir) “ilâm”³³ ibraz etmesi şartı aranmıştır. Dolayısıyla takip

32 Bununla birlikte, para (ve teminat; ki bu alacağa uygulamada pek rastlanılmamaktadır, bkz. **Yılmaz**, s. 174; **Köle**, s. 19, dn. 26) alacakları bakımından alacaklının mahkemede dava açıp alacağı ilâmı, ilâmlı icraya koyması (İİK m. 32 vd.) mümkün olmakla birlikte, alacaklı ilâm almadan ilâmsız icra yoluna da başvurabilir (bkz. İİK m. 42). Dolayısıyla alacaklı para (ve teminat) alacakları bakımından ilâmlı ve ilâmsız icra yoluna başvurmak bakımından bir seçim hakkına sahiptir (bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 56-57; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 19; **Muşul**, C. II, s. 925; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyavaz/ Hanağası**, İcra, s. 39-40, 43; **Pekcantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 4; **Boran**, s. 14; **Köle**, s. 16). Ancak bu seçim hakkının, alacaklının borçlu aleyhine açtığı davada ilâm aldıktan sonra dahi ilâmsız icraya başvurmak hususunda devam edip etmeyeceği hususundaki tartışmalar (bu hususta görüş ve değerlendirmeler ile farklı yöndeki Yargıtay kararları için ayrıca bkz. **Köle**, s. 18, dn. 21’deki yazar ve kararlar) Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 26.5.2017 tarih ve E. 2017/2, K. 2017/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı (RG. 21.7.2019, Sa. 30130) ile ilâma bağlı alacakların ilâmsız icraya konu olamayacağına kabul edilmesi ile açıklığa kavuşturulmuştur (anılan İBK’nin eleştirisi hakkında bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyavaz/ Hanağası**, İcra, s. 132-133; **Pekcantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 282-283).

33 Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 301/f. 2’ye göre “ilâm taraflardan her birine verilen hüküm nüshasıdır”. HMK m. 294/f. 1, c. 2’ye göre ise “hüküm yargılama sonunda uyuşmazlığın esası hakkında verilen nihai karardır”. Her iki hükmün birlikte değerlendirilmesiyle, taraflar arasındaki bir uyuşmazlığın esası hakkında mahkemece verilen nihai kararın iki taraftan her birine verilen suretlerine (mühürlü örneklerine) ilâm denir. İşte ilâmlı icranın dayanağını da bu ilâmlar oluşturur. Buna karşılık görevsizlik, yetkisizlik kararları gibi işin esasına girilmeden hâkimin davadan el çekmesi sonucunu doğuran usule ilişkin nihai kararlar ise cebri icraya elverişli nihai kararlar olarak nitelendirilemez. Bunun gibi, ara kararlar da ilâmlı icraya dayanak teşkil etmezler. Öte yandan her esasa ilişkin nihai karar da ilâmlı icraya elverişli değildir. Zira cebri icraya konu ilâmların eda hükmü içermesi gereklidir. Dolayısıyla tespit hükümleri icraya elverişli olmadığı gibi inşai kararlar da kendiliğinden sonuç doğurduğundan cebri icraya konu olmazlar. İlâm kavramı başta olmak üzere, tüm bu hususlar ve ilâmlı icranın dayanağı olan ve olmayan ilâmlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 893 vd.; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 292 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyavaz/ Hanağası**, İcra, s. 385-386; **Muşul**, C. II, s. 925 vd.; **Pekcantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 284-285; **Süha Tanrıver**, İlâmlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcraın İadesi, Ankara 1996, s. 39 vd., (İlâmlı İcra); **Mustafa Serdar Özbek**, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlâmlı İcraın Etkinliği, 4. Baskı, Ankara 2018, I. Cilt, s. 309 vd. ve II. Cilt, s. 778 vd., (I. Cilt, II. Cilt); **Mustafa Oskay/ Coşkun Koçak/ Adnan Deyneki/ Ayhan Doğan**, İİK Şerhi, Madde 1-67, I. Cilt, Anlara 2007, s. 731 vd.; **Necmiye Sert**, İcra-İflas Hukukunda İlâmlı İcra ve Takibi ve Gösterdiği Özellikler, Kocaeli Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Seyithan Deliduman, Kocaeli 2004, s. 4 vd.; **Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz/**

yolunun adından da anlaşılacağı gibi, bu takip yoluna başvurabilmek için esas olarak, alacaklının elinde borçlusu aleyhine almış olduğu bir ilâm bulunmalıdır³⁴.

Bununla birlikte, her ne kadar ilâmlı icrada cebri icranın dayanağını esasen ilâm oluştursa da, kanun koyucu İcra ve İflas Kanunu'nun "ilâm mahiyetini haiz belgeler" başlıklı 38. maddesinde³⁵ sayılan belgelerin ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tabi olduğunu düzenlemek suretiyle, bu belgeleri ilâm mahiyetinde (niteliğinde) belge olarak kabul etmiş, dolayısıyla da icra edilebilirliği bakımından ilâm kuvvetinde sayılan bu belgelere dayanarak ilâmlı icra yoluna başvurulabilmesine imkân tanımıştır³⁶. Bununla birlikte, kanun koyucu ilâm niteliğindeki belgeleri sadece İİK m. 38'deki belgeler ile sınırlı tutmamış, bir takım özel kanunlarda³⁷ da bu hususta düzenleme yapmak suretiyle ilâm

Sema Taşpınar Ayyavz/ Emel Hanağası, Medenî Usul Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2018, s. 681 vd.; **Hakan Pekcanitez/ Oğuz Atalay/ Muhammet Özekes**, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 7. Bası, İstanbul 2019, s. 423 vd.; **Süha Tanrıver**, Medenî Usûl Hukuku, Cilt I, Ankara 2016, s. 983 vd., (Usûl); **Ali Cem Budak/ Varol Karaaslan**, Medenî Usul Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2019, s. 286 vd.; **L. Şanal Görgün/ Levent Börü/ Barış Toraman/ Mehmet Kodakoğlu**, Medenî Usûl Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2018, s. 642 vd.; **Nilüfer Boran Güneysu**, Medenî Usûl Hukukunda Karar, Ankara 2014, s. 10-17; **Aydın Güven**, Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlamların İcrası, Ankara 2016, s. 101 vd.; **Firat**, s. 4 vd.; **Köle**, s. 16; **Arslan**, s. 37 vd.; **Çelik**, s. 32 vd.

34 **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 284; **Arslan**, s. 43. Ancak bu ilâmın kesinleşmesi kural olarak şart değildir (bkz. HMK m. 350/1; m. 367/1) (bkz. **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 292; **Özbek**, I. Cilt, s. 310; bu hususta ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Tanrıver**, İlamlı İcra, s. 145 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyavz/ Hanağası**, İcra, s. 390-392; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 286-288).

35 Bkz. İİK m. 38: "*Mahkeme huzurunda yapılan sulhlar, kabuller ve para borcu ikrarını havi re'sen tanzim edilen noter senetleri, istinaf ve temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletler, ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir. Bu maddedeki icra kefaletleri müteselsil kefalet hükmindedir*". Bu belgelere mahkeme huzurunda yapılan icrai nitelikteki feragatlerin de ilave edilmesi gerektiği belirtilmektedir (bkz. **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 287; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyavz/ Hanağası**, İcra, s. 386; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 286).

36 Bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyavz/ Hanağası**, İcra, s. 386; **Tanrıver**, İlamlı İcra, s. 35-36, 83, 136; **Boran**, s. 14, 122; **Özbek**, I. Cilt, s. 310, 314; **Firat**, s. 31; **Köle**, s. 15, dn. 12; **Arslan**, s. 41, 43-44.

37 Özel kanunlarda ilâm niteliğinde olduğu belirtilen belgeleri şöyle saymak mümkündür: 1- Avukatların uzlaşma yoluyla çözdükleri ve taraflar ve avukatlarca imzalanan uzlaştırma tutanakları (1136 sayılı Av. K. m. 35/A); 2- Barolar tarafından

niteliğindeki belge sayısını arttırarak ilâmlı icra yoluna başvurma imkânını genişletmiştir³⁸.

avukatlar hakkında verilen para cezasına ve giderlere ilişkin kararlar (1136 sayılı Av. K. m. 64, 86, 162); 3- Dispeç raporlarının tasdiki hakkındaki kesinleşmiş kararlar ile itiraza uğramamış olan dispeç raporunun tasdiki hakkındaki kararlar (6102 sayılı TTK m. 1284); 4- Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu'nun yıllık aidat ve katılım payı ile ilgili kararları (5362 sayılı Kanun m. 61); 5- Harcırah Kanunu gereğince, fazla tahakkuk ettirilen paraların geri verilmesi hakkındaki kararlar (6245 sayılı Kanun m. 59/f. 7); 6- Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'na göre düzenlenen anlaşma belgesine mahkemece icra edilebilirlik şerhi verilmesi halinde bu anlaşma (6125 sayılı HUAK m. 18/f. 2) (tarafklar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları anlaşma belgesinde ise icra edilebilirlik şerhine gerek yoktur (HUAK m. 18/4); 7- Kamulaştırma Kanunu uyarınca kamulaştırılan yerin boşaltılması konusunda idarece, icra dairesine yazılan tezkere (2942 sayılı Kanun m. 20/f. 1); 8- Mühendis ve mimar odalarının üyeleri hakkında verdiği aidat ve para cezalarına ilişkin kararlar (6235 sayılı Kanun m. 30); 9- Noterlik Kanunu gereğince stajyerlik ücretinin geri verilmesi fazla alınan ücretlerin geri verilmesi, para cezası ve giderlerin ödenmesi konusunda verilen kararlar (1512 sayılı Kanun m. 20/5, 117/1, 145/2, 145/3); 10- Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun 16/son maddesi uyarınca müteşebbis heyetin yönetim aidatı ile ilgili kararları (4562 sayılı Kanun m. 16/son fıkra); 11- 3533 sayılı Mecburi Tahkim Kanunu gereği, hakemler tarafından verilen kararlar (3533 sayılı Kanun m. 7); 12- Tarım Kredi Kooperatiflerinin ortakları ile arasında kredi ile ilgili düzenledikleri alacak senetleri ve belgeler (1581 sayılı Kanun m. 12); 13- Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun gereğince yapılan masrafların tecavüzde bulunandan alınmasına ilişkin kararlar (3091 s. K m. 17/5); 14- Ticaret oda ve borsalarının üyeleri hakkında kayıt ücreti, yıllık aidat, kesinleşen zamlar, para cezalarına ilişkin kararları (5174 sayılı Kanun m. 77); 15- Tüketici Hakem Heyeti Kararları (6502 sayılı Kanun m. 70/1); 16- Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre düzenlenen uzlaşma belgesi (5271 sayılı CMK m. 253/19); 17- Sebze ve Meyveler İle Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında hal hakem heyetleri tarafından verilen, belirli bir miktarın altındaki kararlar (5957 sayılı Kanun m. 10/5) (bkz. **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3337-3339; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 763-764; **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 721; **Sert**, s. 40 vd.; **Fırat**, s. 27-28; **Çelik**, s. 59 vd.).

Özel kanunlarda düzenlenen ilâm niteliğindeki belgeler hakkında geniş bilgi ve bu belgelerin ilâm niteliği ile ilgili değerlendirme ve görüşler için ayrıca bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 898 vd.; **Tanrıver**, İlâmlı İcra, s. 136 vd.; **Boran Güneysu**, Karar, s. 18; **İbrahim Özbay**, Avukatlık Hukukunda Uzlaşma ve Uzlaşma Tutanağının İlâm Niteliği, AÜEHFD, C. 8, S. 3-4, 2004, s. 412-413; **Şamil Demir**, Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 196, (Uzlaşma); **Alper Bulur**, Avukatlık Kanunu m. 35/A'nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sa. 89, 2010, s. 222, dn. 102; **Fırat**, s. 32 vd.

38 Bkz. **Tanrıver**, İlâmlı İcra, s. 136; **Fırat**, s. 31; **Köle**, s. 15, dn. 12.

İşte özel kanunlarda düzenlenen ilâm niteliğindeki belgelerden birisi de 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun 12. maddesinde belirtilen belgelerdir.

B. 1581 Sayılı Kanun m. 12'de Yer Alan İlâm Niteliğindeki Belge ve Bu Belgede Bulunması Gereken Özellikler

1. Genel Olarak

Yukarıda değinildiği üzere³⁹ 1581 sayılı Kanun'da kooperatiflerin amaç ve çalışma konuları (bkz. m. 3) belirlenirken birçok hususun bu kapsama alındığı görülmüştür. Bu konulardan birisi de kooperatif ortaklarının kısa ve orta vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamaktır (bkz. m. 3/1-a). Bu bağlamda bir Tarım Kredi Kooperatifi tarafından ortağına gerek kısa gerekse orta vadeli kredi verilmesi halinde, bu kredi ile ilgili olarak düzenlenecek olan alacak senetleri ve başkaca belgeler ile ilgili olarak da 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun "Alacak Senetleri" kenar başlıklı 12. maddesinde "*Kooperatiflerin kredi ile ilgili alacak senetleri, kâğıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler ortağın oturduğu veya kooperatifin bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olunur. Bu suretle tasdik olunan senet ve belgeler İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı belgeler hükmündedir. Senetler vadelerinde protestoya tabi tutulmaz. Müracaat vukuunda bu tasdik muameleleri noterler tarafından da yapılır*" şeklinde bir hüküm konulmuştur⁴⁰. Bu maddede, tarım kredi kooperatifinin ortağına

³⁹ Bkz. başlık I.

⁴⁰ Aslında bu hüküm, ilk olarak 1935 tarihli 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu m. 11'de daha kısa olarak düzenlenmişti. Anılan hüküm; "*Tarım kredi kooperatiflerinin alacakları için köy ihtiyar kurullarınca veya noterlerce imzası tasdik edilmiş olan senedler, İcra ve İflâs kanununun 38 nci maddesinde yazılı belgeler hükmündedir ve ödellerinde protestoya tâbi değildir*" şeklindeydi. Ancak bu hüküm, 1959 tarihli 1581 sayılı Kanun'un 12. maddesindeki düzenlemeden evvel, 17.6.1947 tarih ve 5095 sayılı tarım Kredi Kooperatifleri Kanununda değişiklik yapılması hakkında Kanun'un (RG 24.6.1947, Sa. 6640, bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/6640.pdf>, E.T. 10.11.2019) 1. maddesi ile "*Tarım Kredi Kooperatiflerinin kedi ile ilgili alacak senetleri, kâğıtları ortağın oturduğu veya kooperatifin bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olunur. Bu suretle tasdik olunan senetler ve kâğıtlar İcra ve İflâs Kanununun 38 inci maddesinde yazılı belgeler hükmündedir. Senetler vadelerinde protestoya tabi tutulmaz. Müracaat vukuunda bu tasdik muameleleri*

sağlamış bulunduğu kredi ile ilgili olarak düzenlenecek alacak senedi ile belgelerin İİK m. 38 anlamında ilâm niteliğinde belge oldukları hükme bağlanmıştır. Bu konuda özellikle uygulamada bu belgeye dayanılarak ilâmlı icra takibi yapılması halinde birçok hukuki sorun ortaya çıkmaktadır. Aşağıda bu sorunlar ana başlıklar altında belirtilecek ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılacaktır.

2. Bu Alacak Senedi ve Diğer Belgelerde Bulunması Gereken Özellikler

a) Alacak Senedi ve Diğer Belgelerin Kooperatiflerin Ortağına Verdiği Kredi İle İlgili Olması

1581 sayılı Kanun'un 12. maddesinin ikinci cümlesinde geçen ve İİK m. 38 anlamında belge, yani ilâm niteliğinde belge olan senet ve belgelerden ne anlaşılması gerektiği aynı maddenin birinci cümlesindeki "... *kredi ile ilgili alacak senetleri, kâğıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler*..." ifadesinden çıkarılmaktadır. Bu ifadeden, söz konusu belgelerin, öncelikle kredi kullandıran kooperatif bakımından alacak senedi⁴¹ olduğu, sonrasında ise kredi ile ilgili kâğıtlar ve her türlü taahhütname ile birlikte sözleşmelerin olduğu anlaşılmaktadır⁴². Bununla birlikte, maddenin anılan cümlesinden anlaşılması gereken bir

noterler tarafından da yapılır." şeklinde değiştirilmiştir. Dikkat edilirse bu değişiklik ile 1581 sayılı Kanun'daki 12. madde hükmü neredeyse aynıdır.

41 Ancak alacak senedi ifadesinden ziyade, bu senedin krediyi alan kooperatif ortağı bakımından borç senedi olması ve kıymetli evrak hukuku bakımından kambyo senetlerinden bono ya da "borç senedi" kavramının yerleşmiş ve uygulamada kullanılması sebebiyle, tarım kredi kooperatifleri bakımından bu senetlerin üzerine uygulamada alacak senedi olarak yazılmadığı, borç senedi şeklinde başlık konulduğu ve Yargıtay kararlarında da "borç senedi" ifadesinin kullanıldığı görülmektedir (bkz. Yar. HGK, 16.07.2008 tarih, E. 2008/505, K. 2008/510 sayılı kararı için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2008-12-505-k-2008-510-t-16-07-2008>, E.T. 20.11.2019; Yar. 8. HD, 22.12.2014 tarih, E. 2014/1922, K. 2014/22621; Yar. 12. HD, 27.9.2012 tarih, E. 2012/9052, K. 2012/28220; aynı yönde bkz. Yar. HGK, 16.07.2008 tarih, E. 2008/12-503, K. 2008/508; HGK, 16.7.2008 tarih, E. 2008/12-504, K. 2008/509; HGK, 16.7.2008 tarih, E. 2008/12-506, K. 2008/512; Samsun BÂM 4. HD, 11.4.2019 tarih, E. 2018/3654, K. 2019/3654, kararlar için bkz. <https://www.lexpera.com.tr>, E.T. 20.11.2019; Yar. 12 HD, 26.6.2006 tarih, 11614/13918 ve Yar. 12. HD, 25.01.2001 tarih, 200/20697-1042 sayılı kararların ilgili kısmı için bkz. **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 728, 741).

42 Bkz. **Fırat**, s. 89.

başka husus ise **bu alacak senedi ve belgelerin**, tarım kredi kooperatifinin ortağına verdiği **kredi ile ilgili olması** gerektiğidir⁴³. Başka bir ifade ile tarım kredi kooperatifinin ortağına verdiği kredi ile ilgili olmayan hususlarda düzenlenen senet ve diğer belgelere, İİK m. 38 anlamında ilâm niteliği tanınmamıştır. Dolayısıyla kooperatif ile ortaklar arasında düzenlenecek her türlü senet, belge ve sözleşme değil, sadece kredi ile ilgili olanlar ilâm gücüne sahip olacaktır⁴⁴.

b) Alacak Senedi ve Diğer Belgelerin Tarım Kredi Kooperatifi ile Kooperatifin Ortağı Arasında Düzenlenmiş Olması

1581 sayılı TBBK Kanunu'nun anılan 12. maddesinin ilk cümlesinden, İİK m. 38 anlamında ilâm niteliğinde sayılacak belgelerden olan alacak senetleri, kâğıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmelerin, tarım kredi kooperatifi ile bu kooperatifin ortağı olan kişi arasında düzenlenmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır⁴⁵. Bu nedenle, tarımsal üretim yapmakla birlikte, tarım kredi kooperatifine üye olmayan çiftçiler, üreticiler ile kooperatif arasında, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Birliği'nin öngörmüş bulunduğu ve sağladığı türden bir krediye ilişkin kredi sözleşmesi düzenlenmesi veya verilen krediden doğan alacağa ilişkin borç senedi imzalanması da mümkün değildir. Dolayısıyla kredi alacağına ilişkin alacak senetleri veya belgelerin ilâm niteliğinde bir güce sahip olabilmesi için öncelikle Kanun'un belirlediği kişiler arasında düzenlenmesi gerekmektedir⁴⁶. Bu bakımdan, borç

43 Örneğin; alacak senetleri dışındaki diğer belgelerin başında aslında bu alacak senetlerin dayanağı olan "Tarım Kredi Kooperatifi/Kooperatifleri kredi genel sözleşmesi" gelir (Yar. 8. HD 25.12.2012 tarih, E. 2012/10756, K. 2012/13110; 8. HD, 22.12.2014 tarih, E. 2014/1922, K. 2014/22621; 12. HD, 27.9.2012 tarih, E. 2012/9052, K. 2012/28220; Samsun BAM 4. HD, 11.4.2019 tarih, E. 2018/3654, K. 2019/3654, kararlar için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/>, E.T. 20.11.2019).

Bununla birlikte bir başka belge veya sözleşme tarım kredi kooperatifi ile ortağı (üyesi) arasındaki "ödünç sözleşmesi" olabilir (bkz. Yar. 19. HD 07.09.2010 tarih, E. 2011/383, K. 2011/11826; Yar. 12. HD, 16.02.2007 tarih, 2006/24260-2654 sayılı karar, bkz. **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 723).

Keza, "İhtiyaç Cetveli" şeklinde düzenlenen senetler de bulunmaktadır.

44 Bkz. **Fırat**, s. 89.

45 Bkz. **Fırat**, s. 88.

46 "...Borçlu murisin takip dayanağı sözleşmede müşterek borçlu ve müteselsil kefil sıfatıyla imzasının yer aldığı görülmekte olup, alacaklı kooperatif tarafından mirasçılar hakkında ilâmlü icra takibi başlatılmıştır..." (bkz. Yar., 12. HD, 26.06.2012 tarih, E. 2012/4509, K. 2012/22351, bkz. **Fırat**, s. 89).

senedine istinaden tarım kredi kooperatifinin ortağı aleyhine ilâmlı icra takibi yapılabilmesi, takibin dayanağı olan senet altında borçlu olduğu iddia edilen ortağın imzasının bulunmasını gerektirmektedir⁴⁷. Bununla birlikte, söz konusu borç senetlerine dayanarak borçlu Kooperatif ortağının ölmesi halinde, külli halef sıfatıyla borçlunun mirasçıları; ayrıca varsa kefil sıfatıyla kooperatif ortağına kefil olanlar hakkında cebri icra takibi yapılması mümkündür⁴⁸.

c) Belgenin Köy veya Mahalle İhtiyar Heyetleri Yahut Noterler Tarafından Tasdik Edilmiş Olması

1581 sayılı TKKB Kanunu'nun yukarıda anılan 12. maddesinde açıkça düzenlendiği üzere, tarım kredi kooperatiflerinin ortaklarına vereceği krediler dolayısıyla düzenlenecek alacak (borç) senetleri ile diğer belgelerin İİK m. 38 anlamında ilâm niteliğini haiz olabilmesi için aranan zorunlu şartlardan birisi de bu senet ve belgelerin **köy veya mahalle ihtiyar heyetleri**⁵⁰ yahut noterler tarafından tasdik edilmiş

47 “... Alacaklı tarafından borçlu M... K...hakkında 16.03.1999 tarih ve 2032 numaralı ve yine 30.11.1998 tarih ve 2024 numaralı 2 adet borç senedine dayalı olarak ilamlı icra takibine geçildiği görülmektedir... Ancak, bu belgelerden 30.11.1998 tarih ve 2024 numaralı olan borç senedinde itiraz eden borçlu M...K...’ı sorumlu kalacak imzasının bulunmadığı tespit edilmiştir. Adı geçen sorumlu olmadığı asıl alacak miktarı ile buna isabet edecek olan işlemiş faizin belirlenmesi için bilirkişi incelemesine gerek yoktur” (Yar., 12. HD, 10.10.2006 tarih, E. 2006/15308, K. 2006/18874, bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/12-hukuk-dairesi-e-2006-15308-k-2006-18874-t-10-10-2006-1, E.T. 10.11.2019>).

48 Bkz. ve karşı. **Fırat**, s. 89.

49 Her ne kadar 1581 sayılı Kanun’un 12. maddesi ilk cümlesinde “köy ve mahalle” ifadesinde “ve” bağlacı kullanılmış olsa da, bunun “veya” olarak anlaşılması gerektiği kanaatindeyiz. Keza Yargıtay kararlarında da aynı yönde hüküm verildiği görülmektedir. “...Ancak maddede açıkça, söz konusu senetlerin köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından tasdik edilmesi halinde ilâm niteliğini kazanabileceği vurgulanmıştır...” (Yar., 12. HD, 26.06.2012 tarih, E. 2012/4509, K. 2012/22351, bkz. **Fırat**, s. 90; aynı yönde bkz. Yar. 8. HD, 22.12.2014 tarih, E. 2014/1922, K. 2014/2262; 12. HD, 27.9.2012 tarih, E. 2012/9052, K. 2012/28220; aynı yönde Samsun BAM 4. HD, 11.4.2019 tarih, E. 2018/3654, K. 2019/3654, kararlar için bkz. <https://www.lexpera.com.tr, E.T. 20.11.2019>).

50 2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun’un (RG. 18.1.1984, Sa. 18285) 30. maddesi ve devamında “köy ihtiyar meclisi” ile “mahalle ihtiyar heyeti” ifadeleri kullanılmış olup, bu ifadelerde köy bakımından meclis, mahalle bakımından heyet şeklinde ayırım bulunsa da, biz her iki muhtarlık bakımından 1581 sayılı Kanun m. 12’deki ifadesi ile ihtiyar heyeti ifadesini tercih edeceğiz. Köy veya mahallede ihtiyar heyetinin

olmasıdır⁵¹. Şayet tarım kredi kooperatifi ile ortağı arasındaki kredi borç senedine istinaden bir ilâmlı icra takibi başlatılmışsa, bu kredi borç senedinin ilâm niteliğini taşıyıp taşımadığının re'sen incelenmesi, tasdik edilmemiş bir kredi borç senedine istinaden yapılan takip talebinin icra dairesince reddedilmesi gereklidir. İlâmlı icra takibinin dayanağı kredi borç senedi iken, Tarım Kredi Kooperatifleri Kredi Genel Sözleşmesinin yukarıda belirtildiği üzere köy veya mahalle ihtiyar heyetince tasdik edilmiş olması tek başına ilâmlı icra takibi için yeterli sayılamaz⁵².

başında muhtar bulunur. İhtiyar meclisi veya heyetini kaç üyenin oluşturacağı ise 2972 sayılı Kanun'un 30. maddesinde köyler bakımından nüfus esas alınmak üzere dört, beş ve altı asıl (ve aynı sayıda yedek) olmak üzere farklı sayıda (bkz. fıkra a), mahalleler için ise nüfus dikkate alınmaksızın dört asıl dört yedek olmak üzere toplam sekiz (bkz. fıkra b) kişinin oluşturacağı düzenlenmiştir.

51 Bkz. **Fırat**, s. 89-90. “... Borçlular vekili, dayanak senetlerin ilâm niteliğini taşımadığını ileri sürdüğüne göre, öncelikle, takip dosyasındaki örnekleri okunaklı olmayan dayanak senetlerin asılları getirilerek, 1581 Sayılı Kanunun 12.maddesi kapsamında ilâm niteliğinde olup olmadıkları tespit edilerek, ilâm niteliğini taşıdıklarının anlaşılması halinde, diğer itiraz ve şikâyet nedenleri incelenerek karar verilmesi gerekir. 1581 Sayılı Kanunun 12.maddesine göre; "...". İİK'nun 38. maddesine göre ise; "...". Dolayısıyla 1581 Sayılı Kanun'unun 12.maddesinde belirtilen nitelikte Tarım Kredi borç senedine dayanılması halinde ayrıca ilâma gerek bulunmaksızın ilâmlı icra yolundan yararlanılabilir. Ancak maddede açıkça, söz konusu senetlerin köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından tasdik edilmesi halinde ilâm niteliğini kazanabileceği vurgulanmıştır...” ifadelerine yer verilmektedir (Yar., 12. HD, 26.06.2012 tarih, E. 2012/4509, K. 2012/22351, bkz. **Fırat**, s. 89-90). “... Mahkemece yapılacak iş; dayanak senedin aslı getirilerek tasdik imza ve mühürlerinin köy ihtiyar heyeti tarafından atılıp atılmadığı tespit edildikten sonra oluşacak sonuca göre bir karar verilmesinden ibarettir. Eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” (bkz. Yar. 12. HD, 25.02.2010 tarih, E. 2009/22323, K. 2010/4367, bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/12-hukuk-dairesi-e-2009-22323-k-2010-4367-t-25-02-2010>, E.T. 05.12.2019).

52 “... Somut olayda; takibin dayanağı kredi borç senetleri 1581 Sayılı Yasanın 12. maddesinde belirtilen tasdik şartlarını içermemektedir. Takip dosyasında bulunan Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Kredi Genel Sözleşmesinde az önce bahsi geçen kanun maddesine uygun olarak ihtiyar heyetinin tasdiki bulunmaktadır; ancak, kanun koyucu tarafından amaçlanan kredi borç senetlerinde köy veya mahalle ihtiyar heyeti tasdikinin bulunmasıdır. Bu zorunluluk yerine getirilmediğinden sadece sözleşmede bulunan tasdike dayalı olarak söz konusu kredi borç senetlerine dayanılarak ilâmlı takip yapılamaz. (Yargıtay 12. HD'nin 2018/2206 E-2018/4893 K sayılı kararı) Anılan hususun resen gözetilerek senedin ilâm niteliğinde olmadığı kabulü ile takibin iptaline karar verilmesinde bu sebeple bir isabetsizlik yoktur. (Yargıtay 8.H.D.nin 2015/10701 esas 2017/12986 karar sayılı kararı)...” (bkz. Samsun BAM 4. HD, 11.4.2019 tarih, E. 2018/3654, K. 2019/3654, bkz.

Bu borç senedi ve diğer belgeleri tasdik edecek asıl merciin köy veya mahalle ihtiyar heyeti olduğu maddeden anlaşılmakta olup, bunların hangi yerdeki ihtiyar heyeti olacağı ise, yine aynı hükümde **kooperatif ortağının oturduğu veya kooperatifin bulunduğu** köy veya mahalle ihtiyar heyeti ifadesinden açıkça anlaşılmaktadır. 4541 sayılı Kanun'a⁵³ dayanarak çıkartılan Şehir ve Kasabalardaki Mahalle Muhtar ve İhtiyar Kurulları Tüzüğü'nün⁵⁴ 32. maddesinin (4). fıkrası ve 33. maddesinin (II) fıkrasının (4). bendi gereği, söz konusu senetlerde yer verilen ihtiyar heyeti tasdikinde çoğunluğun onayı yeterlidir. Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti, bir muhtar ve dört üyeden oluştuğu için (bkz. 2972 sayılı Kanun m. 30/ f. b; 4541 sayılı Kanun m. 2) bir muhtar ve iki heyet üyesinin onayı yeterlidir⁵⁵. Bununla birlikte köylerde ise, ihtiyar heyetinin sayısının nüfusa göre dört, beş veya altı olabilmesi dolayısıyla (bkz. 2972 sayılı Kanun m. 30/f. a), çoğunluk hesabında bir muhtar ile en az iki veya üç üyenin varlığı gerekecektir.

Bununla birlikte anılan maddenin son cümlesinde, senedin düzenlenmesinden sonra tasdik için notere de müracaat edilebileceği

[https://www.lexpera.com.tr/ictihat/samsun-bam4-hd-e-2018-3654-k-2019-1186-t-11-4-2019-1, E.T. 20.11.2019\).](https://www.lexpera.com.tr/ictihat/samsun-bam4-hd-e-2018-3654-k-2019-1186-t-11-4-2019-1, E.T. 20.11.2019).)

53 Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun, RG. 15.4.1944, Sa. 5682.

54 RG. 26.4.1945, Sa. 5991.

55 "Hükümün temyizi üzerine; "...Takibe dayanak yapılan ve borçlunun murisince imzalanan 01.04.2004 tarihli Tarım Kredi Kooperatifleri Kredi Genel Sözleşmesi incelendiğinde; sözleşmenin en alt kısmında azalar ve muhtara ait olabileceği muhtemel olan imzalar bulunduğundan, mahkemece bu imzaların o tarihteki muhtar ve azalara ait olup olmadığı ve bu kısımdaki mührün de köy muhtarlığına ait olup olmadığı araştırılarak, buna göre 1581 sayılı Tarım Kredi ve Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun 12. maddesinde aranan tasdik şartının yerine getirilip getirilmediğinin tespiti ile oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verildiğinden" bahisle bozulmuştur." (bkz. Yar. 8. HD, 22.12.2014 tarih, E. 2014/1922, K. 2014/22621, bkz. [https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2014-1922-k-2014-22621-t-22-12-2014, E.T. 20.11.2019\).](https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2014-1922-k-2014-22621-t-22-12-2014, E.T. 20.11.2019).) Aynı yönde kararlar için ayrıca bkz. Yar. 8. HD, 25.12.2012 tarih, E. 2012/10756, K. 2012/13110; 12. HD, 27.9.2012 tarih, E. 2012/9052, K. 2012/28220; 8. HD, 16.10.2017 tarih, E. 2015/10701, K. 2017/12986; Samsun BAM 4. HD, 11.4.2019 tarih, E. 2018/3654, K. 2019/3654; 8. HD, 26.4.2016 tarih, E. 2014/23970, K. 2016/7699, kararlar için bkz. [https://www.lexpera.com.tr, E.T. 10.12.2019\).](https://www.lexpera.com.tr, E.T. 10.12.2019).)

düzenlenmiştir⁵⁶. Buradaki tasdik, Noterlik Kanunu⁵⁷ m. 90 ve devamındaki hükümler çerçevesinde onaylama şeklinde yapılabilir. Zira 1581 sayılı Kanun'un 12. maddesinin son cümlesinden, kooperatif ile ortağı arasında önceden düzenlenmiş bulunan senet veya diğer belgelerin onayı için sonradan notere müracaat edileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla böyle bir durumda noterin yapacağı işlem, Noterlik Kanunu m. 84 anlamında noterin re'sen düzenlediği başka bir ifade ile düzenleme niteliğindeki bir noter senedi olmayacak⁵⁸, m. 90 anlamında onaylama niteliğindeki bir noter senedi olacaktır⁵⁹.

d) Belgenin (Senetlerin) Vadelerinde Protestoya Tabi Tutulmaması

1581 sayılı TBBK Kanunu'nun 12. maddesinin üçüncü cümlesinde, senetlerin vadelerinde protestoya⁶⁰ tabi tutulmayacağı düzenlenmiştir⁶¹.

⁵⁶ **Fırat**, s. 89. Ancak bu şekilde noter tasdiki için pek müracaat edilmeyeceği kanaatindeyim. Zira noterlerin yapacakları her işlemin, işlem veya senet miktarına göre kural olarak ücrete tabi olması (bkz. Noterlik Kanunu m. 112 vd.), bu talep konusunda istekli olunmayacağını düşündürmektedir. Oysa muhtar ve ihtiyar heyeti onayı hem daha kolay hem de ücretsizdir.

⁵⁷ RG. 05.2.1972, Sa. 14090.

⁵⁸ Şayet, bu hüküm kapsamında noterin re'sen düzenleyeceği noter senedi, kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını içerecek olsaydı, doğrudan İİK m. 38'de sayılan ilâm niteliğindeki belgelerden sayılacaktı.

⁵⁹ Noterlik Kanunu'nun 91. maddesine göre, onaylama, imzanın noter huzurunda atılması veya kendisine ait olduğunun ilgili tarafından kabulü ile kabildir. Dolayısıyla tarım kredi kooperatifi ile ortağı arasında daha önceden hazırlanmış borç senedi veya diğer belgelerin, noterde tasdik edilmesi, kanaatimizce genel itibariyle borçlunun noter huzurunda senet altındaki imzanın kendisine ait olduğunu kabulü halinde gerçekleşir.

⁶⁰ Hukukumuzda genel anlamıyla protesto, olumlu veya olumsuz bir edimin ifasına davet, tazminat talebi, karşı tarafın taleplerinin reddi gibi amaçlarla noter vasıtasıyla gönderilen tek taraflı bir irade açıklaması olarak ifade edilmektedir (bkz. **Mustafa Sencer Kara**, Haksız Protesto, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, Y. 2016, Sa. 2, s. 172, ayrıca dipnot 2'deki yazarlar, bkz. http://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20_2_7.pdf, E.T. 06.12.2019).

⁶¹ Noterlik Kanunu'nun 61. maddesine göre, noterlerin genel olarak yapacakları işler sayılmıştır. Bu hükümde 7. bentte, bu görevlerinden biri olarak "protesto,... göndermek" sayılmıştır. Öte yandan Kanun'un "ticari protesto" başlıklı 105. maddesinde "Kabul etmeme ve ödememe protestosu, Türk Ticaret Kanununda yazılı hükümlere göre yapılır." hükmüne yer verilmiştir. Kabul etmeme ve ödememe protestosu hakkındaki hükümlerin TTK'nun kambiyo senetlerine ilişkin poliçe, bono ve çeke ilişkin hükümlerinde yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla 1581 sayılı

Ancak kanaatimizce bu hüküm, bu alacak (borç) senetlerinin ilâm niteliğini kazanması için gerekli bir şartı ifade etmez. Söz konusu düzenleme sadece alacak (borç) senetlerinin vadesinin gelmesi halinde, protesto çektirmeye ihtiyaç olmaksızın alacak hakkında yasal yollara başvurabilme imkânlarının kullanılmasına ilişkindir. Dolayısıyla alacaklı tarım kredi kooperatifi, elindeki alacak senedinin vadesinin gelmesi üzerine protesto çektirmeden ilâmların icrasına (bkz. İİK m. 32 vd.) göre cebri icraya başvurabilir.

Diğer bir husus, 12. maddeyi bir bütün olarak değerlendirdiğimizde, bu maddede İİK m. 38 anlamında ilâm niteliğinde sayılan belgelerden sadece alacak (borç) senetleri bakımından protestoya tabi tutulmayacaklarının düzenlendiği anlaşılmaktadır. Zira alacak (borç) senetleri dışında kalan kâğıtlar, her türlü taahhütler ve sözleşmelerin niteliği gereği protesto edilmeleri kanaatimizce zaten pek rastlanan bir durum da değildir.

III. 1581 SAYILI KANUN M. 12'DE YER ALAN İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGEYE DAYANILARAK İLAMLI İCRA TAKİBİ YAPILMASINA İLİŞKİN PROSEDÜR

Bu başlık altında, 1581 sayılı TKKB Kanunu m. 12 anlamında ilâm niteliğinde belgeye istinaden alacaklı tarım kredi kooperatifince başlatılacak ilâmlı icra takibinde, para alacakları hakkındaki ilâmların icrasına ilişkin genel bilgilerden ziyade, bu belgeden kaynaklı özellikler dolayısıyla farklılıklar üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

A. Takip Talebi ve İcra Emri

İlamlı icranın konusunun, para ve teminattan başka borçlar hakkındaki ilâmların icrası (İİK m. 24-31) ile para ve teminat alacakları hakkındaki ilâmların icrası (İİK m. 32) şeklinde olduğu ve icra müdürünün borçluya karşı icra emri gönderebilmesi için alacaklının icra dairesine ilgili alacağına ilişkin (takibe elverişli bir) “ilâm” vermesi şartı arandığı, ancak, her ne kadar ilâmlı icrada cebri icranın dayanağını esasen ilâm oluştursa da, kanun koyucunun İcra ve İflas Kanunu'nun “ilâm mahiyetini haiz belgeler” başlıklı 38. maddesinde sayılan belgeler yanında, bir takım özel kanunlarda da bu hususta düzenleme yapmak

Kanun'un 12. maddesindeki ilâm niteliğindeki alacak (borç) senetleri, TTK anlamında poliçe, bono veya çek niteliğinde olmadığından, zaten Noterlik Kanunu m. 105 çerçevesinde de haklarında protesto çekilmesi mümkün olmayacaktır.

suretiyle, başkaca belgelerin de ilâmların icrası hakkındaki hükümlere tabi olduğunu düzenleyerek, bunları da ilâm niteliğinde belge olarak kabul ettiği, böylece de icra edilebilirliği bakımından ilâm kuvvetinde sayılan bu belgelere dayanarak ilâmlı icra yoluna başvurulabilmesine imkân tanındığı yukarıda belirtilmişti⁶².

Dolayısıyla elinde 1581 sayılı TKKB Kanunu'nun 12. maddesine göre düzenlenen ilâm niteliğindeki belgelerden birisi (*esas itibari ile alacak (borç) senedi*) bulunan alacaklının, ilâmlı icra yoluna başvurabileceğine şüphe bulunmamaktadır. Bununla birlikte, bu belgelerin, tarım kredi kooperatifinin ortağına verdiği gerek nakdi gerekse tohum, zirai araç gereç veya hayvan gibi gayri nakdi olarak sağlanan krediden kaynaklı alacağa ilişkin ve vadesi geldiği zaman bir miktar paranın nakit olarak kooperatife ödenmesine ilişkin olması dolayısıyla, burada İİK m. 32 vd. hükümleri çerçevesinde para ve teminat alacaklarına ilişkin ilâmların icrası hükümlerine göre cebri icra yapılması söz konusu olacaktır. Esasen burada teminat alacağı da söz konusu olmayacağından, elinde 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında bir alacak (borç) senedi bulunan alacaklı, borçlu aleyhine para alacağının icrası için ilâmlı icra talebinde (İİK m. 32) bulunacaktır.

İlâmlı icra yoluna başvuru hakkı, kural olarak takibe konu ilâm veya ilâm niteliğindeki belge lehine olan, başka bir ifade ile bu belgede alacaklı olarak gözüken kişiye aittir⁶³. Dolayısıyla, 1581 sayılı Kanun'un 12. maddesi kapsamında lehine bir alacak (borç) senedi düzenlenmiş bulunan, başka bir ifade ile bu alacak (borç) senedinde alacaklı olarak gözüken tarım kredi kooperatifi ilâmlı icra takibinin alacaklısı olacaktır. Tarım kredi kooperatifinin tüzel kişiliği bulunması dolayısıyla, kooperatifi temsile yetkili kişi veya kişiler yahut kooperatifin vekili tarafından icra takibi başlatılabilir⁶⁴. Bununla birlikte, alacaklı tarım

⁶² Bkz. başlık II, A.

⁶³ **Postacioğlu**, s. 629, kn. 547; **Üstündağ**, s. 425; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 904; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 288; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 389; **Postacioğlu/ Altay**, İcra, s. 781; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s. 291; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 302; **Muşul**, C. II, s. 975; **Güven**, s. 127; **Fırat**, s. 125; **Köle**, s. 20, dn. 28.

⁶⁴ Gerçek kişilere özgü ölüm olayının tüzel kişiliği bulunan tarım kredi kooperatifi bakımından söz konusu olmaması dolayısıyla, ilâm niteliğindeki belgeye dayanan alacağın mirasçılar tarafından ilâmlı icraya konulması söz konusu olmayacaktır. Bu sebeple de alacaklılar bakımından zorunlu takip arkadaşlığı da doğmaz (bkz. ve karşı **Fırat**, s. 126; **Köle**, s. 21, dn. 29).

kredi kooperatifi alacak (borç) senedindeki alacağını bir başka kişiye (ki, uygulamada genellikle T.C. Ziraat Bankasına) devretmiş ise, alacağı ilâmların icrası yolu ile talep yetkisi bu alacağı devralan kişiye geçmiş olacaktır⁶⁵.

İlâmlı icrada borçlu ise ilâm veya ilâm niteliğindeki belge aleyhine olan başka bir ifade ile söz konusu ilâm veya bu nitelikteki belgede borçlu olarak gözüken kişidir⁶⁶. Dolayısıyla tarım kredi kooperatifi elindeki alacak (borç) senedine istinaden, bu senette borçlu olarak gözüken, tarım kredi kooperatifinin ortağı olan ve kredi kullanan çiftçiye karşı icra takibi yapabilir. Ayrıca borçlunun ölümü halinde, borçlunun mirasçılara karşı da para alacaklarına ilişkin ilâmların icrasına başvurulabilir⁶⁷. Keza alacak (borç) senedinde borçlu ile birlikte müteselsil kefil veya kefillerin de bulunması halinde, alacaklı tarım kredi kooperatifi borçlu ve kefil/ler aleyhine ilâmlı icra takibi başlatabilecektir⁶⁸.

⁶⁵ Genel olarak ilâm niteliğinde belgeler bakımından aynı yönde bkz. **Demir**, Uzlaşma, s. 204; **Köle**, s. 21, dn. 29; İlama bağlı alacağın devri bakımından aynı yönde bkz. **Postacıoğlu**, s. 629, kn. 546; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 904; **Postacıoğlu/Altay**, İcra, s. 781; **Üstündağ**, s. 426; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavz/Hanağası**, İcra, s. 389; **Muşul**, C. II, s. 975; **Ahmet Şensöz**, Taşınmazlara İlişkin İlâmların İcrası, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2016, s. 79; **Güven**, s. 127; **Fırat**, s. 126-127.

⁶⁶ **Postacıoğlu**, s. 630, kn. 547; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 905; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 289; **Üstündağ**, s. 425; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavz/Hanağası**, İcra, s. 389; **Postacıoğlu/Altay**, İcra, s. 781; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s. 291; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s. 302; **Muşul**, C. II, s. 975; **Şensöz**, s. 79-80; **Güven**, s. 127; **Fırat**, s. 126.

⁶⁷ Bkz. ve karşı. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 905; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavz/Hanağası**, İcra, s. 389; **Postacıoğlu/Altay**, İcra, s. 782; **Güven**, s. 127; **Fırat**, s. 126-127; **Şensöz**, s. 80; **Köle**, s. 22, dn. 32). Buradaki alacak para alacağı olduğundan birden fazla mirasçı arasında müteselsil sorumluluk söz konusu olacağından, mirasçılar arasında ihtiyari takip arkadaşlığı doğacak ve alacaklı tarım kredi kooperatifi herhangi bir mirasçı aleyhine icra takibi yapabilecektir (bkz. ve karşı. **Postacıoğlu/Altay**, s. 782; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 168; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s. 83; **Muşul**, C. I, s. 148; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavz/Hanağası**, İcra, s. 117-118; **Buse Dişel**, İcra Hukukunda Takip Arkadaşlığı, İstanbul 2014, s. 131-132; **Fırat**, s. 127; **Köle**, s. 22, dn. 32).

⁶⁸ Şayet, takibin dayanağı olan borç senedinde müşterek veya müteselsil birden fazla borçlu bulunuyorsa borçlular arasında ihtiyari takip arkadaşlığı olacağından, tarım kredi kooperatifi borçlu veya borçlulardan dilediğine karşı takip başlatabilecektir (bkz. **Köle**, s. 22, dn. 32).

Alacaklı tarım kredi kooperatifi (veya alacak devredilmiş ise devralan), kredi borcunu ödeyemeyen ortağı aleyhine borçlu sıfatıyla, para alacaklarına ilişkin ilâmların icrası (İİK m. 32) için, İİK m. 34'e göre Türkiye'deki herhangi bir yerdeki icra dairesine⁶⁹ matbu takip talebi formuna⁷⁰ veya yazılı bir talebe, 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında ilâm niteliğindeki alacak (borç) senedini eklemek yahut sözlü olarak başvurup elindeki alacak (borç) senedini vermek suretiyle ilâmlı icra talebinde bulunabilir (bkz. İİK m. 35/c. 1; 32/f. 1 ve m. 38)⁷¹.

⁶⁹ İİK m. 34'te her ne kadar ilâmdan söz edilmiş olsa da, ilâm niteliğindeki belgeye dayalı icra takibi bakımından da Türkiye'deki herhangi bir icra dairesinde ilâmlı icra takibine başvurulabileceğine şüphe yoktur (bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 901; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 288; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 388; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 291; **Muşul**, C. II, s. 932; **Fırat**, s. 123; **Köle**, s. 22). Bununla birlikte, alacaklı tarım kredi kooperatifinin veya vekilinin bulunduğu yerdeki icra dairesine başvurulması daha çok karşılaşılabilecek bir durumdur.

Yargıtay'ın aynı yönde bir kararına göre; "...1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifler ve Birlikleri Kanununun 12. maddesine göre kooperatiflerin kredi ile ilgisi olacak senetleri ve taahhütname ve sözleşmelerin ortağın oturduğu veya kooperatifin bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından tasdik edilmeleri halinde bu belgeler İİK.nun 38. maddesinde yazılı ilâm niteliğindeki belgeler hükmündedir. İİK.nun 34. Maddesi gereği ilâmların infazı her icra dairesinden istenebileceğinden Mahkemece yetki itirazının reddine karar vererek diğer şikâyet ve itiraz nedenleri incelenip sonucuna göre karar verilmesi yerine yazılı şekilde Kestel İcra Müdürlüğü'nün yetkili olduğundan bahisle Bursa İcra Müdürlüğü'nün yetkisizliğine karar verilmesi isabetsizdir." 12. HD, 09.6.2005 tarih, 7580/12456 sayılı kararı, bkz. **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 733.

⁷⁰ Bu form, ilâmlı, ilâmsız icra ve rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip dâhil olmak üzere tüm icra takip yolları, keza iflâs takiplerinde de kullanılan İİK m. 58'deki şekli şartları taşıyan, "Örnek No. 1" (bkz. İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği -İİK Yön.-, RG T. 11.04.2005, Sa. 25783) olarak ifade edilen takip talebi formudur (aynı yönde bkz. **Köle**, s. 23, dn. 39). Bu formda zaten İİK m. 58'de bulunan ve ister ilâmlı ister ilâmsız icra takibi olsun tüm takipler bakımından bulunması gereken kayıtlar burada da kıyasen aranacaktır. Ancak bu formda takibin türü belirtildiği zaman, bu türde göre takip talebinde doldurulması gereken bilgi ve eklenmesi gereken belgelerde farklılıklar olmaktadır.

⁷¹ Bkz. ve karşı. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 902, 906; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 289; **Muşul**, C. II, s. 975; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 399; **Yılmaz**, s. 163; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 2812; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 581-582; **Fırat**, s. 124; **Köle**, s. 23-24.

Ayrıca takip talebine takibe dayanak teşkil eden alacak (borç) senedinin tarih ve numarası ile özeti de yazılır⁷².

Alacaklı tarım kredi kooperatifinin takip talebini ve bu talebe ekli alacak (borç) senedini alan icra dairesi müdürü, ilk olarak takip talebine ekli alacak (borç) senedinin 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında ilâm niteliğindeki bir belge mahiyetinde olup olmadığını re'sen inceleyecek⁷³; bu belgenin ilâm niteliğini haiz olduğuna kanaat getirir ise borçluya icra emri⁷⁴ düzenleyerek tebliğ edecektir⁷⁵.

⁷² Bkz. ve karşı. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 902, 906; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 289; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s. 291; **Muşul**, C. II, s. 975; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 389; **Fırat**, s. 125; **Köle**, s. 23-24.

Keza icra emrinin hem ilâm niteliğindeki alacak (borç) senedine hem de takip talebine uygun olması gerekeceğinden, takip talebinin de ilâm niteliğindeki bu belgeye uygun olması zorunludur (bkz. **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 290; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s. 292; **Muşul**, C. II, s. 977; **Özbay**, s. 86-87; **Güven**, s. 133; **Köle**, s. 26, dn. 50; ilâm bakımından aynı yönde Yar. 8. HD, 19.3.2015 tarih, E. 645, K. 6421 sayılı kararı için bkz. www.euyar.com, E.T. 20.12.2019). Şayet ilâmlı icra takibi, dayanağı olan ilâm veya ilâm niteliğindeki belgeye aykırı yapılmış ise bu durumda şikâyet yoluna başvurulabilir (bkz. **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s. 292; **Muşul**, C. II, s. 977; **Fırat**, s. 132).

⁷³ Şayet, ilâm niteliği taşımayan bir belgeye dayanarak hazırlanan takip talebine istinaden icra emri düzenlenip tebliği halinde, icra dairesinin bu işlemi süresiz şikâyete konu olur (bkz. **Sert**, s. 84; **Fırat**, s. 129). Bu husustaki farklı görüş ve Yargıtay kararları bakımından ayrıca bkz. **Fırat**, s. 129.

⁷⁴ Burada para alacağı söz konusu olduğundan düzenlenecek icra emri, İİK Yönetmeliğine göre "Örnek 4-5"deki icra emridir (bkz. **Yılmaz**, s. 163; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 399, dn. 3; **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 477; **Sert**, s. 82; **Köle**, s. 25, dn. 47). İcra emrinde bulunması gereken hususlar hakkında İİK m. 32/f. 1, c. 2'de düzenleme yapılmıştır. Buna göre icra emrinde takip talebindeki kayıtlar; para borcunun 7 gün içinde ödenmesi ihtarı; borç 7 gün içinde ödenmez ise icra mahkemesinden (m. 33-33/a) veya istinaf veya temyiz mahkemesinden (m. 36) yahut yargılamanın iadesi yoluna gidilmiş ise yargılamanın iadesi talebini incelemekte olan mahkemeden (HMK m. 378/f. 1) icranın geri bırakılması hakkında bir karar getirmedikçe cebri icra yapılacağı; aynı 7 günlük süre içinde 74. maddeye göre mal beyanında bulunulması ve bu beyanı yerine getirmemesi hapisle taziyik olunacağı veya gerçeğe aykırı mal beyanında bulunması halinde hapisle cezalandırılacağı (m. 338/f. 1) ihtarları yer alır (bkz. **Postacıoğlu**, s. 645-646, kn. 561; **Üstündağ**, s. 429; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 906-907; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 290; **Yılmaz**, s. 163; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 399; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s. 292; **Muşul**, C. II, s. 977; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 307; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 2812-2813; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 582; **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 477; **Sert**, s. 82.

İcra emrinin borçluya tebliği üzerine tarım kredi kooperatifinin ortağı bulunan borçlu, çeşitli davranışlarda bulunabilir. Şayet borçlu, öncelikle icra emrinin tebliğinden itibaren yedi günlük süre içinde takip konusu borcu (ve icra takip masraflarını) icra dairesinin banka hesabına öderse ilâmlı icra takibi son bulur (bkz. İİK m. 32/f. 1). Tarım kredi kooperatifinin ortağı olan borçlu ikinci olarak, tebliğ edilen icra emrine karşı ilâmsız icradaki gibi, icra emrine (borca ve imzaya) itiraz imkânı bulunmadığından, aleyhine yapılan ilâmlı icra takibinin durdurulması için, icranın geri bırakılması kararı verilmesini yetkili mercilerden isteyebilir. Borçlu, ilâmlı icrada icranın geri bırakılmasını, borcun itfa edildiği, borcun ödenmesi için süre verildiği (imhal) veya zamanaşımına uğradığı iddialarıyla İİK m. 33'e göre; ilâmın zamanaşımına uğradığı iddiası ile ise İİK m. 33/a hükmüne göre icra mahkemesinden talep edebilir⁷⁶. Diğer bir husus, İİK m. 36'ya göre ilâma karşı istinaf veya temyiz yoluna başvurulmuş olması halinde, bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay'dan icranın geri bırakılması kararı alınabilir. Öte yandan HMK m. 381'e göre de ilâma karşı yargılamanın iadesi davası açılması halinde, icranın durdurulmasına karar verilebilecektir.

⁷⁵ Bkz. ve karşı. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 906; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 289; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s. 292; **Sert**, s. 82; **Fırat**, s. 129; **Köle**, s. 24-25.

⁷⁶ Aslında buradaki borcun itfa, imhal ve zamanaşımına uğradığı iddiası ile icranın geri bırakılması (İİK m. 33, 33/a) ilâmsız icradaki icra takibinin iptali ve taliki (İİK m. 71) kurumunun karşılığıdır (bkz. **Üstündağ**, s. 432; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s. 294; **Köle**, s. 71). İlâmlı icra bakımından bu hallerde icranın geri bırakılması kurumu söz konusu olsa da, borcun itfası halinde teknik olarak aslında icranın iptali; borcun imhal ve zamanaşımına uğramasında ise icra takibinin taliki veya ertelenmesi söz konusu olacaktır (aynı yönde bkz. **Yılmaz**, s. 186-187; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s. 295-296; **Boran**, s. 123; **Fırat**, s. 136).

B. İcranın Geri Bırakılması⁷⁷

Dikkat edilir ise, İİK m. 36 ve HMK m. 381'e göre icranın geri bırakılması kararı verilmesi sadece ilâmlı icranın dayanağının ilâm olması halinde söz konusu olabilecektir. Ancak ilâma karşı istinaf veya temyize yahut yargılamanın iadesine başvurulabilecektir. Dolayısıyla tarım kredi kooperatifinin 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında sahip olduğu bir alacak (borç) senedine istinaden yapacağı ilâmlı icranın dayanağı bir ilâm olmayıp ilâm niteliğindeki belge olacağından, İİK m. 36 ve HMK m. 381 kapsamında icranın geri bırakılması veya durdurulması kararı verilmesi söz konusu olamayacaktır⁷⁸. Zira ilâm niteliğindeki belge sadece icra edilebilirliği bakımından ilâm ile aynı kuvvete sahip olduğundan ilâmlara özgü kanun yolu sürecine tabi değildir. Keza İİK m. 33/a'ya istinaden ilâmın zamanaşımına uğradığı iddiası ile icranın geri bırakılmasının da ilâm niteliğindeki belgeye dayanan alacak bakımından uygulanamayacağı kanaatindeyiz. Öte yandan İcra ve İflas Kanunu'nun 33. maddesinde düzenlenen icranın geri bırakılması, sadece ilâma dayalı ilâmlı icra takipleri bakımından başvurulacak bir yol olmayıp, takibin dayanağının ilâm niteliğinde belge olması halinde de söz konusu olacaktır⁷⁹. Dolayısıyla 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında tarım kredi kooperatifi lehine düzenlenen ilâm niteliğindeki bir alacak (borç) senedine istinaden başlatılan bir ilâmlı icra

⁷⁷ İİK m. 33/f. 1 hükmünde "... *itirazda bulunabilir*" şeklindeki ifadeye yer verilmiş olması, ayrıca uygulamada *icra emrine itiraz* kavramının kullanılıyor olması sebebiyle, icranın geri bırakılması talebi yerine icra emrine itiraz kavramı da kullanılmaktadır (bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 939, 942; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 290; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 294; **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 554; bu şekilde kullanım için bkz. **Üstündağ**, s. 431 vd.; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 307 vd.; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3040 vd.; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 650 vd.). Yargıtay uygulamalarında da "icra emrine itiraz" şeklindeki kullanım bakımından bkz. dn. 81'deki kararlar. Buna karşılık icranın geri bırakılmasının, icra emrine karşı şikâyet olarak da nitelendirilmesi hakkındaki eleştiriler için bkz. **Yılmaz**, s. 176-178.

⁷⁸ Bkz. ve karşı. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 954; **Postacıoğlu/ Altay**, s. 800-801; **Yılmaz**, s. 178; **Sert**, s. 87; **Fırat**, s. 133; **Köle**, s. 74-75. Yargıtay'ın aynı yönde bazı kararlarının tarih ve sayıları için bkz. **Sert**, s. 87, dn. 18, 19; **Fırat**, s. 133, dn. 440; **Köle**, s. 75, dn. 23.

⁷⁹ Bkz. **Postacıoğlu**, s. 647, kn. 563; **Üstündağ**, s. 431; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 954; **Yılmaz**, s. 178; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 307; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3040; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 654; **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 554; **Sert**, s. 87. Yargıtay'ın bu husustaki bazı kararlarının tarih ve sayıları için bkz. **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 650, dn. 5 ve 6'daki kararlar.

takibinde de İİK m. 33 kapsamında icranın geri bırakılması talep edilebilir⁸⁰. Sonuç olarak elindeki alacak (borç) senedine istinaden ilâmlı icraya başvuran tarım kredi kooperatifinin bu başvurusu üzerine, senedin borçlusunca senedin itfa edildiği (çoğunlukla, bedelinin ödendiği) veya ödeme için süre verildiği yahut alacağın zamanaşımına uğradığı iddiası ile sadece kanaatimizce İİK m. 33 kapsamında icranın geri bırakılması söz konusu olabilecektir⁸¹. Ayrıca İİK m. 33 kapsamında icranın geri bırakılması, sadece borcun itfa edilmesi, itfası için süre verilmesi veya alacağın zamanaşımına uğraması yönündeki sınırlı sebeplerle talep edilebilir⁸². Örneğin, tarım kredi kooperatifi ile borçlusu ortağı arasında

80 Yargıtay'ın bir kararına göre ise, "1581 sayılı Kanunun 12. maddesinde; "Kooperatiflerin kredi ile ilgili alacak senetleri, kayıtları ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler ortağın oturduğu veya kooperatifin bulunduğu köy ve mahalle ihtiyar heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olur. Bu suretle tasdik olunan senetler ve belgeler İİK.nun 38. maddesinde yazılı belgeler hükmündedir" düzenlemesi yer almaktadır. İİK.nun 38. maddesi ise; "Mahkeme huzurunda yapılan sulhler, kabuller ve para borcu ikrarını havi resen tanzim edilen noter senetleri ve temyiz kefaletleri ile icra dairelerindeki kefaletler ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir" hükmünü içerdiğinden, **takip dayanağı tarım kredi kooperatifine ait borç senedi ilam niteliğindedir. İİK.nun 33. maddesinde düzenlenen icra emrine itiraz yolu, yalnız mahkeme ilamına dayalı icra takiplerinde değil, ilam hükmünde olan belgelere istinaden yapılan ilamli icra takiplerinde de uygulanır. Bu madde uyarınca ise, ilamli icra takibine karşı borçlu, icra emri tebliğinden itibaren yasal yedi günlük sürede ancak itfa, imhal ya da zamanaşımına ilişkin iddialarını ileri sürerek icra emrine itiraz edebilir ve icranın geri bırakılmasını isteyebilir.**" Yar. 8. HD, 05.6.2012 tarih, E. 2012/4796, K. 2012/5263 sayılı kararın aktarılan kısmı için bkz. **Köle**, s. 75, dn. 233). Aynı yönde Yar. 12. HD, 5.12.2011 tarih, E. 2011/9706, K. 2011/28061 sayılı kararı (bkz. **Yılmaz**, s. 164).

81 Bkz. ve karşı. **Köle**, s. 75-76. Buna karşılık Köle, ilâm niteliğindeki belgeye bağlı alacağın zamanaşımı dolayısıyla İİK m. 33/a kapsamında icranın geri bırakılmasına tabi olduğunu ifade etmektedir. Ancak kanaatimizce ilâm niteliğindeki belgeye dayanan alacağın zamanaşımına uğraması bakımından İİK m. 33 söz konusu olabileceken, ilâmın bizatihi kendisinin zamanaşımına uğraması halinde İİK m. 33/a'ya göre icranın geri bırakılması söz konusu olmalıdır (ayrıntılı bilgi ve bu husustaki tartışmalar için bkz. ve karşı. **Köle**, s. 159 vd.).

82 **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 953; **Yılmaz**, s. 179; aynı yönde bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 393; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 293, 294; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3043; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 652; **Boran**, s. 123. Dolayısıyla bu itirazlar veya sebepler dışında kalan haller için icra mahkemesi icranın geri bırakılması kararı veremez (**Uyar**, Şerh C. 2, s. 3043; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 652; **Sert**, s. 91; ayrıca bkz. ve karşı. **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 307; bu sebepler dışında çok istisnai hallerde itiraz edilebileceği hakkındaki görüş için bkz. **Postacıoğlu**, s. 646, kn. 562; bilhassa TMK m. 2 dürüstlük kuralı gereği itiraz edilebileceği hakkında bkz. **Üstündağ**, s. 430, dn. 177'deki açıklamalar; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 307).

düzenlenen borç senedinin altındaki imzanın borçluya ait olmadığı hususundaki iddia icranın geri bırakılması kapsamında icra mahkemesince incelenemez⁸³. Bu iddianın ancak menfi tespit davası yolu ile ileri sürülmesi gerekir.

İcranın geri bırakılmasına neden olan itfa, imhal ve zamanaşımı halleri icra emrinin tebliğinden önce doğmuş⁸⁴ ise borçlu, icranın geri bırakılmasını icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde isteyebileceği gibi (İİK m. 33/f. 1)⁸⁵, bu sebeplerin icra emrinin tebliğinden sonra doğması halinde ise icranın geri bırakılmasını her

83 Yargıtay'ın aynı yönde bir kararına göre; “Somut olayda alacaklı tarım kredi kooperatifi tarafından borçlu ... hakkında 18.896,64 TL alacağın tahsili için ilamlı icra yoluna başvurulmuştur. Borçlu tarafından, takip dayanağı kooperatif senedi altındaki imzanın inkar edildiği görülmektedir. Mahkemece imza incelemesi yapılmış ve Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesinden alınan rapor dayanak yapılarak itirazın kabulüne karar verilmiş ise de, **takip dayanağı 1581 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifi borç senedi sözleşmesi, ilam niteliğinde olup, ancak İİK.nun 33.maddesindeki itiraz sebepleri ileri sürülebilir. Belgedeki imzanın inkarı mümkün olmadığından icra mahkemesince imza incelemesi yapılarak sonuca gidilemez. Borçlunun başka bir itirazı da bulunmadığına göre mahkemece yukarıda açıklanan gerekçeyle istemin reddine karar verilmesi gerekirken, yanlış değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir...**” karar için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/12-hukuk-dairesi-e-2011-835-k-2011-16077-t-20-09-2011-1>, E.T. 10.12.2019. Aynı yönde bkz. Yar. 8. HD, 05.6.2012 tarih, E. 2012/4796 K. 2012/5263 sayılı kararın ilgili kısmı için **Köle**, s. 75, dn. 233; Yar. 8. HD, 25..11.2015 tarih, E. 2014/19622, K. 2015/21180 sayılı kararı için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2014-19622-k-2015-21180-t-25-11-2015-1>, E.T. 10.12.2019; Yar. 12. HD, 14.11.2003 tarih, 18913/22562 sayılı karar için bkz. **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 608.

84 “İcra emrinin tebliğinden önce doğmuş” ifadesinden maksat, hükmün verildiği tarihten sonra fakat icra emrinin tebliğinden önceki dönemdir (bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 393; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 294; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3041; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 651).

85 Bu süre hak düşürücü bir süre olup, icra mahkemesince süresi içinde başvurunun yapıp yapılmadığının re’sen gözetilmesi gerekir (bkz. **Boran**, s. 124; **Köle**, s. 82). Şayet bu süre içinde icranın geri bırakılması talep edilmezse, ilamlı icra takibi kesinleşir. Ayrıca bu süreden sonra icranın geri bırakılması istenmiş olursa, icra mahkemesince sürenin geçirilmiş olmasından dolayı reddedilmesi gerekir (bkz. **Sert**, s. 88; Yargıtay’ın aynı yönde bir kararına göre, “İcra emri 20.2.1973 gününde tebliğ edildiği halde itiraz yedi günlük kanunu süre geçirildikten sonra, 28.3.1973 tarihinde yapılmıştır. Müddetinden sonra yapılan itiraz nedenlerinin tetkikiyle yazılı şekilde (icranın geri bırakılmasına) karar verilmesinde isabet yoktur.” 12. HD, 11.5.1973 tarih, E. 5386, K. 5073 sayılı kararın aktarılan kısmı için bkz. **Sert**, s. 88, dn. 22).

zaman (İİK m. 33/f. 2) icra mahkemesinden⁸⁶ isteyebilir⁸⁷. Ancak kanaatimizce, bunun için icra emrinin kural olarak borçluya tebliğ edilmiş bulunması gereklidir⁸⁸.

Borcun icra emrinin tebliğinden önce itfa, imhal ve zamanaşımına uğradığı iddiasıyla yapılacak icranın geri bırakılması talebinin, icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde yapılmaması halinde ilâmlı icra takibi kesinleşeceğinden, bundan sonra alacaklı tarım kredi kooperatifince borçlu aleyhine haciz istemiyle icra dairesine müracaat edilmesi mümkün olacaktır⁸⁹.

Borçlu, icra emrinin tebliğinden önce borcun itfa edilmiş veya mehil verilmiş olduğunu ancak belirli belgelerle ispat edebilecektir. Dolayısıyla icra mahkemesi bu belgeler dışında başka belgelere dayanarak icranın geri bırakılması kararı veremez⁹⁰. Bu belgelerin neler olacağı İİK m. 33/f. 1 ve f. 2 hükümleri bakımından farklılık göstermektedir. Birinci fıkraya göre, yani borçlu takipten önce borcun itfa edildiği veya kendisine süre verildiği iddiasındaysa, ispat için gerekli belgeler yetkili mercilerce re'sen düzenlenmiş veya onaylanmış ya da imzası alacaklı tarafından icra dairesinde, icra mahkemesinde veya diğer mahkemelerde

86 Yetkili icra mahkemesi, icra takibinin yürütüldüğü icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesidir (bkz. **Yılmaz**, s. 180; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 311; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3042; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 652; **Sert**, s. 90; **Fırat**, s. 135; **Köle**, s. 76).

87 Bkz. **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 308; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3042; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 652; **Sert**, s. 80 vd.; **Fırat**, s. 134; **Köle**, s. 76. İcra emrinin tebliğinden sonra vuku bulan hallerde icranın geri bırakılmasının her zaman istenebileceğinden maksat, doğal olarak ilâmlı icra takibinin sona ermesine (paraların paylaşılmasına) kadar talep edilebilmesidir (bkz. **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3042; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 652; **Fırat**, s. 137-138). Başka bir ifade ile icranın geri bırakılması talebinde bulunulabilmesi için takibin sona ermemiş olması şarttır (bkz. **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 296; **Köle**, s. 78).

88 Aynı yönde bkz. **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 307; **Fırat**, s. 134; **Köle**, s. 76. Ancak borçlu kendisine icra emri tebliğ edilmeden hakkındaki ilâmlı icra takibini öğrenmiş ve icranın geri bırakılması talebiyle başvurmuş ise kanaatimizce icra emri tebliğ edilmediği gerekçesi ile icranın geri bırakılması talebinin reddedilmemesi gerekir (aynı yönde bkz. **Köle**, s. 78).

89 Bkz. **Boran**, s. 125; **Sert**, s. 88; **Fırat**, s. 134; **Köle**, s. 76.

90 **Üstündağ**, s. 398; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 945; **Aslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyavz/ Hanağası**, İcra, s. 394; **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 556; **Sert**, s. 93; **Fırat**, s. 136.

ikrar edilmiş belgedir⁹¹ (kanundaki ifadesi ile senettir). İkinci fıkra bakımından yani, borçlu takipten sonra borcun itfa edildiği veya kendisine süre verildiği iddiasında ise iddiasını noterlikçe re'sen düzenlenmiş veya onaylanmış belgeler yahut icra tutanağı ile ispat edebilecektir⁹². Alacaklı tarım kredi kooperatifince, kredi borçlusu ortağı aleyhine alacak (borç) senedine istinaden başlatılan bir ilâmlı icra takibinde, icranın geri bırakılması talebinin kabulünü sağlamak için borçlu, ancak borcun itfa edildiğini (çoğu zaman ödendiğini) veya borcun itfası için süre verildiğini gösterecek bir (onaylama veya düzenleme şeklinde) noter senedine, posta idaresi veya bankalarca verilmiş EFT veya havale dekontu yahut makbuzuna⁹³ veya alacaklının icra dairesi, mahkemesi veya diğer mahkemelerde ikrarını içeren bir belgeye dayanması gerekecektir. Borcun icra emrinin takibinden sonra itfa veya imhaleine ilişkin olarak ise ayrıca alacaklı tarım kredi kooperatifinin borcun kısmen veya tamamen itfa edildiğine veya süre verildiğine ilişkin icra dairesinde tutulan bir tutanaktaki beyanları dayanak teşkil edecektir.

Öte yandan borçlunun zamanaşımı dolayısıyla icranın geri bırakılmasını talep etmesi, alacaklı tarım kredi kooperatifinin takibin dayanağı olan alacak (borç) senedindeki tarihlerden anlaşılacağından

91 Üstündağ, s. 398; Kuru, İcra El Kitabı, s. 945; Yılmaz, s. 182; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 295; Aslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, İcra, s. 394; Yıldırım/ Deren-Yıldırım, s. 309; Uyar, Şerh C. 2, s. 3043; Uyar/ Uyar/ Uyar, s. 653; Boran, s. 126; Sert, s. 92; Fırat, s. 135-136; Köle, s. 76.

92 Üstündağ, s. 398; Kuru, İcra El Kitabı, s. 946; Yılmaz, s. 185; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 296; Aslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, İcra, s. 394; Yıldırım/ Deren-Yıldırım, s. 309; Uyar, Şerh C. 2, s. 3043; Uyar/ Uyar/ Uyar, s. 653; Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan, s. 554; Boran, s. 126; Sert, s. 93; Fırat, s. 135-136.

Bununla birlikte, her ne kadar İİK'nun bu hükmünde itfa itirazının ispatı için alacaklının icra dairesi, icra mahkemesi veya diğer mahkemeler önündeki ikrarı sayılmamışsa da borçlu bu ikrara dayanarak iddiasını ispat edebilmelidir (bkz. Kuru, İcra El Kitabı, s. 946; Yılmaz, s. 183; Uyar, Şerh C. 2, s. 3043; Uyar/ Uyar/ Uyar, s. 653; Boran, s. 126; Sert, s. 93).

93 Bkz. Uyar, Şerh C. 2, s. 3047; Uyar/ Uyar/ Uyar, s. 657.

Bununla birlikte, her ne kadar İİK'nun bu hükmünde itfa itirazının ispatı için alacaklının icra dairesi, icra mahkemesi veya diğer mahkemeler önündeki ikrarı sayılmamışsa da borçlu bu ikrara dayanarak iddiasını ispat edebilmelidir (bkz. Kuru, İcra El Kitabı, s. 946; Yılmaz, s. 183; Uyar, Şerh C. 2, s. 3043; Uyar/ Uyar/ Uyar, s. 653; Sert, s. 93).

burada sayılan belgelere ihtiyaç duyulmaz⁹⁴. Tarım kredi kooperatifleri tarafından ortaklarına verilen krediler bakımından daha kısa bir zamanaşımı süresi öngörüldüğüne ilişkin özel bir düzenlemeye rastlanılmadığı gibi, bu krediler Türk Borçlar Kanun'u m. 147'de sayılan beş yıllık zamanaşımına tabi alacaklar arasında da sayılmadığından, TBK'nın 146. maddesindeki on yıllık genel zamanaşımı süresine tabidir. Dolayısıyla alacaklı tarım kredi kooperatifince borçlu ortağı aleyhine kredi alacağına ilişkin alacak (borç) senedine dayalı ilâmlı icra bakımından alacağın zamanaşımına uğradığı iddiasının, söz konusu senet metnindeki vade veya vadeler esas alınmak suretiyle on yıllık sürenin dolup dolmadığının icra mahkemesince denetlenmesi gerekecektir. Bununla birlikte, alacaklı zamanaşımı süresinin kesildiği veya durduğuna ilişkin iddialar ileri sürüyorsa, bunu resmi belgeler ile ispat etmelidir⁹⁵.

Tarım kredi kooperatifinin borçlusu, kredi borcunu itfa ettiği veya iftası için kendisine kooperatif tarafından süre verildiği yahut alacağın zamanaşımına uğradığını ispat ederse, icra mahkemesince itfa ve

94 Bkz. ve karşı. **Üstündağ**, s. 435; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 951-952; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 295; **Aslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 394; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 309; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3043; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 653; **Fırat**, s. 135-136; **Köle**, s. 76.

95 **Üstündağ**, s. 435; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 952; **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3137-3139; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 676-678; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 295; **Aslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 395; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 309; **Boran**, s. 125; **Fırat**, s. 138-139.

Yargıtay'ın aynı yönde bir kararına göre; "*Borçlu, Konya 4. İcra Müdürlüğü'nün 2009/14650 Esas numarası üzerinden Tarım Kredi Kooperatifi Müşterek ve Müteselsil Borç Senedine dayalı olarak 15.11.2009 tarihinde başlatılan ilamli icra takibi nedeniyle kendisine gönderilen icra emrine karşı icra mahkemesine verdiği itiraz dilekçesinde, 31.08.1996 vadeli senette yazılı alacağın İİK'nun 39/1. maddesi gereğince 10 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğunu ileri sürerek icranın geri bırakılmasını talep etmiştir. Mahkemece evrak üzerinde şikayetin kabulü ile icranın geri bırakılmasına karar verildiği görülmektedir. Alacaklı temyizinde, takibe konu senede ilişkin olarak ilk icra takibinin, Konya 4. İcra Müdürlüğü'nün 1999/9184 Esas numarası ile 27.12.1999 tarihinde başlatıldığını, daha sonra aynı icra müdürlüğü'nün 2002/7091 Esas sayılı dosyası ile yenilendiğini, en son Konya 3. İcra Müdürlüğü'nün 2006/7365 Esas sayılı dosyası ile takip yapıldığını ileri sürmüştür. Takibe konu senede ilişkin daha önce takip yapılmış ise her takip talebi ile zamanaşımı kesilip yeniden 10 yıllık zamanaşımı süresi başlayacağından, mahkemece duruşma açılıp alacaklı vekiline diyecekleri soruların inceleme yapılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken evrak üzerinde eksik inceleme ile hüküm tesisi isabetsizdir."* 12. HD, 15.6.2010 tarih, E. 2010/3461, K. 2010/15131 sayılı karar için bkz. <https://www.kazanci.com.tr>, E.T: 04.08.2018. Aynı doğrultuda diğer kararlar için bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 949 dn. 26, s. 952 dn. 37.

zamanaşımı halinde aslında ilâmlı icra takibi iptal edilecek; süre verilmesi halinde ise erteleme süresinin de kararda gösterilmesiyle birlikte icranın geri bırakılmasına karar verilecektir⁹⁶. Buna karşılık, borçlunun talebinin reddi halinde takip devam edecektir. İcra mahkemesi borçlunun geri bırakma talebini reddettiği takdirde, borçlunun teminat göstermesi şartıyla; icranın geri bırakılması talebi kabul edildi ise alacaklının teminat göstermeksizin istinaf ve temyiz yollarına başvurması mümkündür (bkz. İİK m. 33/f. 3)⁹⁷.

C. Borçlu Kooperatif Ortağının Menfi Tespit Davası Açması

İİK m. 33/f. 4 hükmüne göre, borçlu olmadığı bir parayı ödemek mecburiyetinde kalan borçlunun 72. madde gereğince istirdat davası açarak ödediği paranın geri verilmesini isteme hakkı saklıdır. Bu hükümde sadece İİK m. 72’de düzenlenen istirdat davasına atıf yapılmış, borçlunun menfi tespit davası açma hakkının da saklı olduğu belirtilmemiştir⁹⁸. Sadece bu hükmün lafzına istinaden, borçlunun ilâmlı icra takibinde menfi tespit davası açabileceğini söylemek kanaatimizce doğru olmayacaktır. Ancak İİK m. 41’de, Kanunun ilâmlı icraya ilişkin hükümlerine (m. 24-40) aykırı olmayan diğer hükümlerinin ilâmlı icra takiplerinde de uygulanmasının mümkün olduğuna ilişkin düzenleme, menfi tespit davasının ilâmlı icra takipleri bakımından uygulanabileceği

⁹⁶ Bkz. ve karşı. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 951; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 295; **Fırat**, s. 136, 139.

⁹⁷ Bkz. ve karşı. **Üstündağ**, s. 439-440; **Yılmaz**, s. 188; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 295; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 312; **Fırat**, s. 136, 139. Ancak bunun için de İİK’ya göre istinaf ve temyizdeki parasal sınırların geçilmesi gerekir.

⁹⁸ Bu hususta doktrinde **Kuru**, İİK m. 33/f. 4’te menfi tespit davasının belirtilmemesinin sadece bir unutmaya olduğuna işaret etmekte, İİK m. 41’deki genel yollamanın 72. maddeyi de kapsadığını ve menfi tespit davasının bir eda davası olan istirdat davasının öncüsü olduğunu, bu nedenle de borç ödenmediği için henüz açılmayan istirdat davasının öncüsü olan menfi tespit davası açılmasında hukuki yarar bulunduğunu belirtmektedir (bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 955; Yargıtay aynı yönde bir kararına göre *“İlamlı icra nedeniyle borçlu olmadığı parayı ödemek zorunda kalan borçlunun, 72’nci madde uyarınca, istirdat davası açmak hakkı bulunduğuna ilişkin İİK’nun 33/son madde hükmünden, borçlunun ilamli icrada menfi tespit davası açamayacağı sonucuna varılmamalıdır. Zira, aynı Kanun’un 41’nci madde hükmündeki genel yollama, 72’nci maddenin tümünü de kapsar. Menfi tespit davası, bir eda davası olan istirdat davasının öncüsü olup, menfi tespit davası açılmasında hukuki yarar bulunduğu açıktır.”* bkz. Yar. 11. HD, 21.2.2005 tarih, 5023/1472 sayılı kararın aktarılan kısmı için bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 955).

sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla, doktrin⁹⁹ ve Yargıtay kararlarında¹⁰⁰ da kabul edildiği üzere İİK m. 33/ f. 4 ve m. 72 hükümlerine göre menfi tespit davasının ilâmlı icra bakımından caiz olduğunu söylemesek de, İİK m. 41'in atfı dolayısıyla menfi tespit davasının ilâmlı icra takiplerinde de uygulanacağı kanaatindeyiz.

Menfi tespit davası ilâmlar bakımından ilâmın verilmesinden sonra ortaya çıkan borcun sona erdiği hallere özgü olup, ilâmdan önce var olup ilâmla sonuçlanan davada ileri sürülmemiş veya ileri sürülmesine rağmen reddedilmiş borcu sona erdiren sebeplere ilişkin olmayacaktır¹⁰¹. Buna karşılık ilâm niteliğinde belgelerin kesin hüküm etkisi olmayacağından, bu belgelere dayalı ilâmlı icra takipleri bakımından ise doğal olarak böyle bir sınırlama söz konusu değildir¹⁰². Bununla birlikte

⁹⁹ Aksi yönde bkz. **Üstündağ**, s. 401-402; **Kuru**, El Kitabı, s. 955; **Ahmet Türk**, Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Ankara 2006, s. 173; **Aslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyav/ Hanağası**, İcra, s. 396; **Fırat**, s. 139.

¹⁰⁰ "... Oysa, davacının ileri sürdüğü olaylara göre, bu dava, İİK/m. 72'de öngörülen "menfi tespit davası"dır. Hâkim, davacının davayı yanlış nitelemesi ile bağlı değildir. İİK/m. 72'de, ilâmlı ya da ilâmsız takip ayırımı yapılmaksızın, "menfi tespit davası" açıklanmakta ve yasa tasarısının hükümet gerekçesinde de, böyle bir ayırım düşünülmeyeceği anlaşılmaktadır. "Menfi tespit davası" ile, borçlunun gereksiz yere düştüğü kötü durumdan kurtulması öngörüldüğüne göre, bunun ilâmlı takiplerde de uygulanması gerekir. Öte yandan, İİK/m. 41'de, Yasa'nın öteki hükümlerinin niteliğine aykırı olmadıkça, "menfi tespit davası"nın, ilâmlı takipler konusunda da uygulanacağı belirtilmiştir." Yar. 4. HD, 18.11.1971 tarih, E. 1971/8497, K. 1971/9729 (bkz. **Fırat**, s. 140, dn. 473). "...İlâmlı icra takibinde İİK'nun 33/4 fıkrasında borçlunun sadece istirdat davası açabileceği belirtilmiştir. Bu hükümden ilâmlı icrada menfi tespit davası açılmayacağı sonucuna varılamaz. İİK'nun 41.maddesinin yollaması ile İİK'nun 72.maddesi ilâmlı icra takiplerinde de uygulama alanı bulur..." (Yar. 12. HD, 17.03.2009 tarih, E. 2008/24059, K. 2009/5604 sayılı kararı için bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 955 ve **Fırat**, s. 140, dn. 473).

¹⁰¹ Bkz. **Postacıoğlu**, s. 662, kn. 578 bis.; **Üstündağ**, s. 440; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 956; **Postacıoğlu/ Altay**, s. 817; **Fırat**, s. 141. Yargıtay'ın aynı yönde bir kararına göre, "Buna karşılık borçlu, hükmün verildiği tarihten önceki dönemde borcun ödenmiş olduğunu ileri sürerek, istirdat davası veya menfi tespit davası açamaz. Çünkü, borçlunun bu iddialarını dava sırasında ileri sürmesi gerekirdi, aksi halin kabulü, maddi anlamda kesin hükme (HUMK'nun 237.maddesi – HMK m.303) aykırı düşer..." Yar. 11. HD, 21.2.2005 tarih, 5023/1472 sayılı kararın aktarılan kısmı için bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 956.

¹⁰² Aynı yönde bkz. "... Buna karşılık, ilâm niteliğindeki belge, maddi anlamda kesin hüküm gücüne sahip olmadığından bu belge tarihinden önceki ifta ve zamanaşımı iddialarına dayalı istirdat veya menfi tespit davaları açılabilir.

menfi tespit davası, borcun var olmadığına başka bir ifade ile geçerli suretle doğmadığına veya sona erdiğine, zamanaşımına uğradığına yahut alacaklının talep yetkisinin bulunmadığına ilişkin iddialara, başka bir ifade ile bir borcun maddi hukuk bakımından geçerli suretle doğmadığı veya sona erdiği gibi itirazlar yahut borçlunun o borcu ödemeyeceğine ilişkin çeşitli def'ilere dayanacağından, borcun ödenmesi için kendisine süre verildiği (imhal) iddiası ile de borçlunun menfi tespit davası açması söz konusu olamayacaktır.

İlamlı icrada menfi tespit davasının açılması için borçlunun icranın geri bırakılması yoluna başvurusu şart olmayıp, borçlu böyle bir başvuruda bulunmamış olsa da menfi tespit davası açabilir¹⁰³. Keza borçlu icranın geri bırakılması talebinde bulunmuş ama bu talebi reddedilmişse, borcunu icra dairesine ödmeden önce hükmün verildiği tarihten sonraki dönemde borcun zamanaşımına uğramış olduğunu veya itfa edilmiş olduğunu ileri sürerek alacaklıya karşı bir menfi tespit davası açabilir¹⁰⁴. Şayet borcu ödemiş ise bundan sonra istirdat davası açması mümkündür¹⁰⁵.

Borçlunun icranın geri bırakılması için öngörülen yedi günlük süreyi geçirmiş olması, icranın geri bırakılması talebini ispatlayabilecek kanunda sayılan belgelere sahip bulunmaması gibi hallerde icranın geri

Somut olayda, alacaklı kooperatif, 1581 sayılı Tarım ve Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununun 12.maddesine göre ilâm niteliğindeki belge sayılan senetlere dayalı olarak ilâmli icra takibi başlatarak borçluya örnek 4-5 icra emri göndermiştir. Borçlu vekili geçerli bir kefaletinin olmadığını iddia ederek icra mahkemesinden takibin ve icra emrinin iptalini talep etmiştir. Mahkemece 16.06.2008 tarihli duruşmada Meriç Asliye Hukuk Mahkemesinin 2008/18 esas sayılı dosyası incelenmiştir. Bu dosyadan borçlu E. T.'un alacaklı kooperatife karşı, itiraza konu Meriç İcra Müdürlüğünün 2008/206 esas sayılı dosyası ile takibe konu alacakla ilgili borcunun bulunmadığının tespitine ilişkin menfi tespit davasının açıldığı 16.06.2008 tarihinde davanın kabulüne karar verildiği, kararın henüz kesinleşmediği görülmüştür.

*İİK'nun 72/5 fıkrası hükmüne göre menfi tespit ilâmının kesinleşmesi üzerine münderecatına göre ve ayrıca hükme hacet kalmadan icra kısmen veya tamamen eski hale iade edilir.- **Bu nedenle icra takibinin iptali için menfi tespit davasının kabul kararının kesinleşmesi gereklidir.** Kesinleşmeyen menfi tespit ilamına dayalı olarak borçlu E.T. yönünden takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” (Yar. 12. HD, 17.03.2009 tarih, E. 2008/24059, K. 2009/5604 sayılı kararın aktarılan kısmı için bkz. **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 954; **Fırat**, s. 140, dn. 473).*

¹⁰³ **Fırat**, s. 140.

¹⁰⁴ **Kuru**, El Kitabı, s. 955-956; **Fırat**, s. 140.

¹⁰⁵ Bkz. **Postacıoğlu**, s. 661, kn. 578; **Üstündağ**, s. 440.

birakılması talebinde bulunulmamış veya bulunmuş olsa da talebi reddedilmiş olursa¹⁰⁶ borçlunun menfi tespit davası açması mümkündür. Örneğin, 1581 sayılı Kanun m. 12'deki alacak senedine istinaden ilâmlı icra takibi başlatan tarım kredi kooperatifine karşı aleyhine icra takibi başlatılan kefil, kefaletin geçerli olmadığı, dolayısıyla kefil olamayacağından aleyhine takip başlatılamayacağını iddia edebilir. Keza tarım kredi kooperatifinin borçlusu, kredi borcunu ödediğine ilişkin alacaklı tarım kredi kooperatifinden almış olduğu bir adi belgeye dayanarak menfi tespit davasında borçlu olmadığını iddia edebilir. Bir başka örnekte, takibe dayanak teşkil eden 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında ilâm niteliğindeki tarım kredi kooperatifi lehine düzenlenen alacak (borç) senedinin sahte olduğu gerekçesiyle icra mahkemesine başvuramayan borçlu¹⁰⁷, bu belge hakkındaki sahtelik iddiasını ancak genel mahkemelerde niteliği itibariyle menfi tespit davası olarak açacağı sahtelik davası yoluyla ileri sürebilecektir¹⁰⁸. Keza aynı şekilde, 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında ilâm niteliğindeki alacak (borç) senedinde bulunan imzanın borçlu tarafından inkârı halinde, bu iddia icra mahkemesince icranın geri bırakılması talebi üzerine incelenemeyeceğinden, genel mahkemede bu hususta bir menfi tespit davası açmak gerekecektir¹⁰⁹.

¹⁰⁶ Bu talebin icra mahkemesince reddedilmesi, açılan menfi tespit davası bakımından kesin hüküm teşkil etmez.

¹⁰⁷ Zira ilâmlı icranın dayanağı olan ilâm niteliğindeki bir belgenin sahte olup olmadığının incelenmesi hususunda icra mahkemesine İcra ve İflas Kanunu'nun 33. maddesi kapsamında bir yetki verilmemiştir (bkz. ve karşı. **Seyithan Deliduman**, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Noter Senetleri, Ankara 2001, s. 144-145; **Mustafa Serdar Özbek**, Noter Senetlerinde Sahtelik, 4. Baskı, Ankara 2018, s. 366, (Sahtelik); **Özbay**, s. 416; **Demir**, Uzlaşma, s. 212; **Köle**, s. 201).

¹⁰⁸ Bkz. ve karşı. **Baki Kuru**, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Ankara 2003, s. 18; **Türk**, s. 75; **Kuru**, İcra El Kitabı, s. 349; **Kuru**, Usul Ders Kitabı, s. 260; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyavaz/ Hanağası**, Usul, s. 400, 402; **Pekantez/ Atalay/ Özkes**, s. 380-381; **Tanrıver**, Usûl, s. 845-846; **Özbek**, Sahtelik, s. 355; **Köle**, s. 202.

¹⁰⁹ Yargıtay'ın aynı yönde bir kararına göre, “Alacaklı ... Tarım Kredi Kooperatifi tarafından 01.01.2004 tarih ve 2004/697 sayılı borç senedine dayalı olarak borçlu N. İ. hakkında ilâmlı icra takibine başlandığı, borçlu adına 4-5 örnek icra emri gönderildiği, adı geçen borçlunun ise icra mahkemesine yaptığı başvuruda, dayanak borç senedinin takip talebine eklenmediğini, takip dayanağı senet altındaki imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürerek, takibin iptalini talep ettiği görülmektedir... İİK.nun 33. maddesinde düzenlenen icra emrine itiraz yolu, yalnız mahkeme ilamına dayalı icra takiplerinde değil, ilâm hükmünde olan belgelere istinaden yapılan

İİK m. 72'ye göre menfi tespit davası, icra takibinden önce açılabilceği gibi takip başlatıldıktan sonra da açılabilir. Bu hallerde menfi tespit davalarının yürütülmesi bakımından içerik olarak bir farklılık bulunmamaktadır. Fark teminat göstermek suretiyle takibin ihtiyati tedbir kararı ile durdurulup durdurulmayacağı ile ilgilidir¹¹⁰.

Menfi tespit davasının reddi, başka bir ifade ile alacaklı lehine sonuçlanması halinde ihtiyati tedbir kararı kalkar; buna dair hükmün kesinleşmesi halinde alacaklı ihtiyati tedbir dolayısıyla alacağını geç almış bulunmaktan doğan zararlarını gösterilen teminattan alır; alacaklının uğradığı zarar aynı davada takdir olunarak karara bağlanır ve bu zarar herhalde yüzde yirmiden aşağı tayin edilemez (bkz. İİK m.

ilamlı icra takiplerinde de uygulanır. Bu madde uyarınca ise, ilamlı icra takibine karşı borçlu, icra emri tebliğinden itibaren yasal yedi günlük sürede ancak ifta, imhal ya da zamanlaşımına ilişkin iddialarını ileri sürerek icra emrine itiraz edebilir ve icranın geri bırakılmasını isteyebilir. İmza inkarı ise söz konusu olamaz. Bu durumda, borçlunun ilamlı takipte imzaya itirazının dinlenme olanağı bulunmadığından, mahkemece, bu yöndeki istemin reddi yerine, İİK'nun 33.maddesi hükmüne aykırı olarak imza incelemesi yaptırılması ve sonucunda yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” 12. HD, 05.12.2011 tarih, E. 2011/9706, K. 2011/28061 sayılı karar için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/12-hukuk-dairesi-e-2011-9706-k-2011-28061-t-5-12-2011-1>, E.T: 20.12.2019). Yargıtay'ın benzer kararları için bkz. Yar. 12. HD, 20.09.2011 tarih, E. 2011/835, K. 2011/16077 sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/12-hukuk-dairesi-e-2011-835-k-2011-16077-t-20-09-2011-1>, E.T. 10.12.2019; Yar. 8. HD, 25.11.2015 tarih, E. 2014/19622, K. 2015/21180 sayılı kararı için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2014-19622-k-2015-21180-t-25-11-2015-1>, E.T. 10.12.2019; Yar. 8. HD, 25.11.2015 tarih ve E. 2014/19622, K. 2015/21180 sayılı kararı için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2014-19622-k-2015-21180-t-25-11-2015-1>, E.T. 10.12.2019; Yar. 8. HD, 26.4.2016 tarih, E. 2014/23970, K. 2016/7699 sayılı kararı için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2014-23970-k-2016-7699-t-26-4-2016-1>, E.T. 10.12.2019; Yar. 8. HD, 16.10.2017 tarih, E. 2015/10701, K. 2017/12986 sayılı kararı için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2015-10701-k-2017-12986-t-16-10-2017-1>, E.T. 10.12.2019

Ancak Yargıtay'ın aksi yönde bir kararına göre ise “İlama dayalı takiplerde, ilam niteliğini taşıyan belgedeki imzaya itiraz söz konusu değil ise de; Takip dayanağı - 1513 sayılı Hasköy Tarım Kredi Kooperatifine ait- belge, noterlikçe düzenlenmemiş olup, ilam mahiyetini taşıması özel kanundan kaynaklandığı için, borçlunun bu olayda imza itirazında bulunması mümkün olup, bunun usulünce incelenmesi gerekir. Bu nedenle, mahkemenin aksine gerekçesinde isabet bulunmamaktadır...” 12. HD, 25.3.2005 tarih, E. 3030, K. 6365 sayılı kararın aktarılan kısmı için bkz. **Köle**, s. 202-203, dn. 642.

¹¹⁰ Ancak bu hususta çalışmada daha fazla açıklama yapılmayacaktır.

72/4)¹¹¹. Dikkat edilir ise menfi tespit davasının reddi, yani alacaklı tarım kredi kooperatifi lehine sonuçlanması halinde, alacaklı kooperatifin talebi olmasa bile mahkeme borçluyu kusuru veya kötü niyeti olup olmadığına bakmaksızın re'sen yüzde yirmiden aşağı olmamak üzere icra inkâr tazminatına mahkûm edecektir.

Menfi tespit davasının kabulü, başka bir ifade ile davacı tarım kredi kooperatifinin borçlusu lehine sonuçlanması halinde, ilâmlı icra takibi derhal durur; ilâmin kesinleşmesi üzerine ilâmın içeriğine göre ve ayrıca hükme ihtiyaç kalmaksızın icra kısmen veya tamamen eski hale iade edilir; borçluyu menfi tespit davası açmaya zorlayan takibin haksız ve kötü niyetli olduğunun anlaşılması ve borçlunun talebi üzerine, haksızlığı anlaşılan takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere borçlunun dava sebebi ile uğradığı zararın da alacaklıdan tahsiline karar verilir (bkz. İİK m. 72/5)¹¹². Menfi tespit davasının borçlu lehine sonuçlanması halinde, alacaklı tarım kredi kooperatifi aleyhine tazminata hükmedilebilmesi, borçlunun talebi ile davalı alacaklının yaptığı ilâmlı icra takibinin haksız ve kötü niyetli olması şartına bağlanmıştır. Kanaatimizce alacaklının haksız ve kötü niyetli olması ihtimali ilâmlı icra takibi bakımından pek karşılaşılabilecek bir husus olmayacağından, ilâmlı icra takibinin alacaklısı tarım kredi kooperatifi aleyhine icra tazminatına hükmedilmesi pek nadir olabilecektir.

1581 sayılı TKKB Kanunu'nun muafiyetler başlıklı 19. maddesinin B) fıkrası a) bendine göre tarım kredi kooperatifleri, ... icra makamları, resmi daireler ve mahkemeler nezdinde yapacakları takip ve tahsillerle açacakları tazminat davaları ile ilgili her nevi talep, tebliğ ve kararlar her türlü masraf, vergi, resim ve harçlardan, muaftır. Dikkat edilir ise, 1581 sayılı Kanun muafiyeti tarım kredi kooperatifine tanımıştır. Menfi tespit davasının davacısı, aleyhine ilâmlı icra takibi başlatılan tarım kredi kooperatifinin borçlusu olacağından, menfi tespit davasının reddi halinde

111 Genel itibari ile menfi tespit davasının reddi hakkında aynı yönde açıklamalar için bkz. **Postacıoğlu**, s. 267 vd., kn. 260 vd.; **Üstündağ**, s. 163-164; **Pekantez/Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 138; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 143-144; **Muşul**, C. I, s. 444 vd.; **Aslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 227-228; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 123-124; **Fırat**, s. 143.

112 Genel itibari ile menfi tespit davasının kabulü hakkında aynı yönde açıklamalar için bkz. **Postacıoğlu**, s. 266 vd., kn. 260 vd.; **Üstündağ**, s. 164-165; **Pekantez/Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes**, s. 137; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 144-145; **Muşul**, C. I, s. 437 vd.; **Aslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 228; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 124; **Fırat**, s. 143.

ortaya çıkacak yargılama harç ve giderlere ilamlı icra takibinin borçlusu mahkûm edilecektir. Bununla birlikte, menfi tespit davasının borçlu lehine sonuçlanması halinde, davalı alacaklı tarım kredi kooperatifi de yargılama harç ve giderlerine mahkûm edilecektir. Muafiyete ilişkin yukarıda aktarılan düzenlemeden anlaşılacağı üzere, tarım kredi kooperatifinin icra daireleri ve mahkemeler nezdinde her türlü masraf ve harçlardan muafiyeti kendileri tarafından açılan, başka bir ifade ile davacı oldukları davalar veya alacaklı oldukları takipler bakımındandır¹¹³. Dolayısıyla tarım kredi kooperatifleri davalı oldukları davalarda ortaya çıkan yargılama masraflarına mahkûm olacaklardır¹¹⁴.

¹¹³ Yargıtay bir kararında bu hususu “... 1581 Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun 19.maddesinde davalı ... kooperatiflerinin, davacı olarak açacakları davalarda harçtan muaf oldukları yazılmıştır. Bu durumda 25.1.1985 gün ve 5/1sayılı İBK göz önünde tutularak, davalı Kooperatiflerin temyiz harçlarını yatırmaması için HUMK'nun 434/3.maddesi uyarınca önel verilmesi, süresi içinde harç yatırıldığı takdirde buna dair belgelerin dosyaya eklenmesi,...” şeklinde ifade etmiştir (Yar. 9. HD, 09.3.2017 tarih, E. 2017/5934, K. 2017/3624 sayılı kararı için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/9-hukuk-dairesi-e-2017-5934-k-2017-3624-t-9-3-2017-1, E.T. 10.12.2019>).

¹¹⁴ Keza tarım kredi kooperatifinin ilk derece mahkemesinde davalı konumunda olduğu bir davada temyize başvurusu halinde temyiz yoluna başvurma harcının da ödenmesi gerekir. Yargıtay bir kararında bu hususu “...Dava dosyası, davacılar vekili ile davalı 2437 Sayılı ... Tarım Kredi Kooperatifi vekilinin istemi üzerine temyiz incelemesi için Dairemize gönderilmiştir. Ne var ki, harçtan muaf olduğu gerekçesiyle davalı kooperatiften temyiz harcı alınmamıştır. 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun 19/B-a maddesi uyarınca bu kooperatifler davacı oldukları davalarda harçtan muafur. Somut uyumsuzlukta ise 2437 Sayılı ... Tarım Kredi Kooperatifi, davalı konumundadır. Dolayısıyla harçtan muafiyeti söz konusu değildir. Temyiz dilekçesinin verilme usulü HUMK'nun 434. maddesinde açıklanmış olup, buna göre harca tabi ise temyiz dilekçesinin temyiz defterine kayıt ettirilip, temyiz harcının yatırılmış olması gerekmektedir. Temyiz defterine kayıt ettirilip, harcı alınmayan temyiz dilekçeleri bakımından çözüm getiren 21.05.1985 gün ve 1984/5 Esas, 1985/1 Karar sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında, harca tâbi olmasına rağmen hesap edilip ilgisinden alınmadan temyiz defterine kaydedilen temyiz dilekçeleri hakkında da HUMK'nun 434/3. maddesinde öngörülen eksik harç ödenmesi ile ilgili işlemin kayasen uygulanması ve bu durumda temyiz isteminin, temyiz defterine kaydedildiği tarihte yapılmış sayılması gerektiği açıklanmıştır.” şeklinde ifade etmiştir (Yar. 23. HD, 21.01.2015 tarih, E. 2014/9167, K. 2015/349 sayılı kararı için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/23-hukuk-dairesi-e-2014-9167-k-2015-349-t-21-1-2015-1, E.T. 10.12.2019>; aynı yönde bkz. Yar. 22. HD, 08.6.2017 tarih, E. 2017/34254, K. 2017/13663; Yar. 22. HD, 21.12.2017 tarih, E. 2017/45324, K. 2017/30471; Yar. 23. HD, 07.7.2011 tarih, E. 2011/64, K. 2011/13; Yar. 23. HD, 03.10.2011 tarih, E. 2011/1064, K. 2011/771; Yar. 23. HD, 08.02.2012 tarih, E. 2011/2669, K. 2012/815; Yar. 23. HD, 29.02.2012 tarih, E. 2011/3710, K.

D. Borçlu Kooperatif Ortağının İstirdat Davası Açması

Alacaklı tarım kredi kooperatifince 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında alacak (borç) senedi ile aleyhine ilâmlı icraya başvuru borçlu, icranın geri bırakılması talebinde bulunmuş, ancak bu talebi reddedildiği için borçlu olmadığını iddia ettiği bir parayı ödemek zorunda kalmış olursa, İİK m. 33/ f. 4 hükmünün atfı ile İİK m. 72 gereğince bir istirdat davası açarak ödediği paranın kendisine geri verilmesini de isteyebilir¹¹⁵. Bu durum, tarım kredi kooperatifinin borçlusunun ödeme itirazında bulunmuş, fakat örneğin, kanunun aradığı nitelikteki belgeleri icranın geri bırakılması aşamasında sağlayamamış olması¹¹⁶ veya açtığı menfi tespit davasında teminat gösteremediği için tedbir kararı alıp icra takibini durduramamış ve borcun da ödenmiş olması ile menfi tespit davasının istirdat davasına dönüşmesi halinde (İİK m. 72/f. 6)¹¹⁷ söz konusu olabilir.

Tarım kredi kooperatifinin borçlusu, istirdat davasını ödemek mecburiyetinde kaldığı parayı ödediği tarihten itibaren bir sene içinde (İİK m. 72/f. 7)¹¹⁸, menfi tespit davasındaki gibi aleyhine ilâmlı icra takibinin yapıldığı yerdeki veya davalı alacaklı tarım kredi kooperatifinin bulunduğu yerdeki mahkemede (İİK m. 72/f. 8) bu davayı açabilir.

2012/1501; Yar. 23. HD, 14.11.2011 tarih, E. 2011/3844, K. 2011/1607; Yar. 23. HD, 23.11.2011 tarih, E. 2011/3978, K. 2011/2001; Yar. 23. HD, 15.02.2012 tarih, E. 2011/4517, K. 2012/1036; Yar. 23. HD, 26.12.2011 tarih, E. 2011/4945, K. 2011/2827; Yar. 23. HD, 29.1.2014 tarih, E. 2013/7407, K. 2014/524; Yar. 23. HD, 25.6.2014, E. 2014/5954, K. 2014/4909; Yar. 23. HD, 20.4.2015 tarih, E. 2015/2962, K. 2015/2741, kararlar için bkz. <https://www.lexpera.com.tr>, E.T. 10.12.2019).

¹¹⁵ Bkz. ve karşı. **Üstündağ**, s. 440; **Fırat**, s. 142.

¹¹⁶ Bkz. ve karşı. **Üstündağ**, s. 440; **Fırat**, s. 142. Örneğin, elindeki adi makbuz altındaki imzanın alacaklı tarafından inkârı ile icranın geri bırakılması istemi reddedilmiş olabilir (bkz. **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3045; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 657). İcra mahkemesi kararları kural olarak kesin hüküm gücüne sahip olmadığından, böyle bir durumda alacaklı icranın geri bırakılması talebinin reddine ilişkin icra mahkemesi kararına dayanarak istirdat davasında kesin hüküm iddiasında bulunamaz (bkz. **Uyar**, Şerh C. 2, s. 3045; **Uyar/ Uyar/ Uyar**, s. 657).

¹¹⁷ Bkz. **Postacıoğlu**, s. 271, kn. 265; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 124.

¹¹⁸ Bu sürenin hak düşürücü süre olması sebebiyle, hâkim tarafından re'sen gözetilmesi gerekir (bkz. **Postacıoğlu**, s. 272, kn. 265; **Üstündağ**, s. 168; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**, s. 140; **Kuru**, İcra Ders Kitabı, s. 149; **Aslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**, İcra, s. 231; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım**, s. 126; **Fırat**, s. 143).

İstirdat davasının davacı yani ilâmlı icra takibinin borçlusu lehine sonuçlanması, başka bir ifade ile davanın kabulü, icra takibinin eski hale getirilmesini gerektirir. Dolayısıyla alacaklı tarım kredi kooperatifi, borçlunun ödediklerini faiz ve takip masrafları ile birlikte iade etmeye, ayrıca mahkeme giderleri ve vekâlet ücretini ödemeye mahkûm edilir¹¹⁹. Buna karşılık istirdat davası reddedilen borçlu, yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilecektir¹²⁰.

IV. SONUÇ

Tarım kredi kooperatiflerine tarımsal üretici olan gerçek kişiler, tüzel kişiler ve tarımsal amaçlı kooperatifler ortak olabilirler. Ancak bu kooperatiflerin ortakları genellikle küçük çiftçilerdir. Tarım kredi kooperatiflerinin esas amacı ise, ortaklarına, yani çoğunlukla küçük çiftçilere, olabildiğince ucuz (maliyet fiyatına) ve yeterli kredi sağlamaktır.

1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu'nun "Alacak Senetleri" kenar başlıklı 12. maddesine göre *senet ve belgeler ilâm hükmündedir*. 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında tarım kredi kooperatifinin kredi borcu karşılığında düzenlediği alacak senedinin (uygulamadaki hali ile borç senedi) ve diğer belgelerin İİK m. 38 anlamında ilâm niteliğinde belge olabilmesi için, öncelikle alacak senedi ve diğer belgeler kooperatifin ortağına verdiği kredi ile ilgili olmalıdır. Diğer bir şart, söz konusu alacak senedi ile diğer belgelerin tarım kredi kooperatifi ile kooperatifin ortağı arasında düzenlenmiş bulunması gerektiğidir. Öte yandan asıl önemli şartlardan birisi de belgenin köy veya mahalle ihtiyar heyetleri yahut noter tarafından tasdik edilmiş olmasıdır. Şayet bu alacak senedi ve diğer belgeler tasdik edilmemiş ise ilâm niteliğini kazanamayacaktır. Bu bakımdan, asıl şartın bu tasdik olduğu açıktır.

Alacaklı tarım kredi kooperatifi İİK m. 34'e göre Türkiye'deki herhangi bir yerdeki icra dairesine matbu takip talebi formuna veya yazılı bir talebe, 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında ilâm niteliğindeki

119 Bkz. Üstündağ, s. 170; Kuru, İcra Ders Kitabı, s. 151; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 141; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 127; Fırat, s. 143.

120 Bkz. Üstündağ, s. 170; Kuru, İcra Ders Kitabı, s. 151; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 141; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 128; Fırat, s. 143.

alacak (borç) senedini eklemek yahut sözlü olarak başvurup elindeki alacak (borç) senedini vermek suretiyle borçlu aleyhine para alacakları için ilâmlı icra talebinde bulunabilir (bkz. İİK m. 35/c. 1; 32/f. 1 ve m. 38). Bu talep üzerine icra dairesi müdürü, ilk olarak takip talebine ekli alacak (borç) senedinin 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında ilâm niteliğindeki bir belge mahiyetinde olup olmadığını re'sen inceleyecek; bu belgenin ilâm niteliğini haiz olduğuna kanaat getirir ise borçluya icra emri düzenleyerek tebliğ edecektir.

Şayet borçlu, icra emrinin tebliğinden itibaren yedi günlük süre içinde takip konusu borcu (ve icra takip masraflarını) öderse ilâmlı icra takibi son bulur (bkz. İİK m. 32/f. 1). Ancak borçlu ödeme yapmadan, aleyhine yapılan ilâmlı icra takibinin durdurulması için, icranın geri bırakılması kararı verilmesini yetkili mercilerden isteyebilir. İİK m. 36 ve HMK m. 381'e göre icranın geri bırakılması kararı verilmesi sadece ilâmlı icranın dayanağının ilâm olması halinde söz konusu olabilecektir. Dolayısıyla tarım kredi kooperatifinin 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında sahip olduğu bir alacak (borç) senedine istinaden yapacağı ilâmlı icranın dayanağı bir ilâm olmayıp ilâm niteliğindeki bir belge olacağından, İİK m. 36 ve HMK m. 381 kapsamında icranın geri bırakılması veya durdurulması kararı verilmesi söz konusu olamayacaktır. Keza İİK m. 33/a'ya istinaden ilâmın zamanaşımına uğradığı iddiası ile icranın geri bırakılmasının da ilâm niteliğindeki belgeye dayanan alacak bakımından uygulanamayacağı kanaatindeyiz. Dolayısıyla elindeki alacak (borç) senedine istinaden ilâmlı icraya başvuran tarım kredi kooperatifinin bu başvurusu üzerine, senedin borçlusunca senedin itfa edildiği (çoğunlukla, bedelinin ödendiği) veya ödeme için süre verildiği yahut alacağın zamanaşımına uğradığı iddiası ile sadece kanaatimizce İİK m. 33 kapsamında icranın geri bırakılması söz konusu olabilecektir.

Borçlu, icra emrinin tebliğinden önce borcun itfa edilmiş veya mehil verilmiş olduğunu ancak belirli belgelerle ispat edebilecektir. Bu belgelerin neler olacağı İİK m. 33/f. 1 ve f. 2 hükümleri bakımından farklılık göstermektedir. Birinci fıkraya göre, ispat için gerekli belgeler yetkili mercilerce re'sen düzenlenmiş veya onaylanmış ya da imzası alacaklı tarafından icra dairesinde, icra mahkemesinde veya diğer mahkemelerde ikrar edilmiş senettir. İkinci fıkra bakımından yani, borçlu takipten sonra borcun itfa edildiği veya kendisine süre verildiği iddiasında ise iddiasını noterlikçe re'sen düzenlenmiş veya onaylanmış belgeler yahut icra tutanağı ile ispat edebilecektir.

Öte yandan borçlunun zamanaşımı dolayısıyla icranın geri bırakılmasını talep etmesi, alacaklı tarım kredi kooperatifinin takibin dayanağı olan alacak (borç) senedindeki tarihlerden anlaşılacağından burada sayılan belgelere ihtiyaç duyulmaz. Tarım kredi kooperatifleri tarafından ortaklarına verilen krediler bakımından daha kısa bir zamanaşımı süresi öngörüldüğüne ilişkin özel bir düzenlemeye rastlanılmadığı gibi, bu krediler Türk Borçlar Kanun'u m. 147'de sayılan beş yıllık zamanaşımına tabi alacaklar arasında da sayılmadığından, TBK'nın 146. maddesindeki on yıllık genel zamanaşımı süresine tabidir.

Tarım kredi kooperatifinin borçlusu, kredi borcunu itfa ettiği veya itfası için kendisine kooperatif tarafından süre verildiği yahut alacağın zamanaşımına uğradığını ispat ederse, itfa ve zamanaşımı halinde aslında ilâmlı icra takibi iptal edilecek; süre verilmesi halinde ise erteleme süresinin de kararda gösterilmesiyle birlikte icranın geri bırakılmasına karar verilecektir. Buna karşılık, borçlunun talebinin reddi halinde takip devam edecektir. İcra mahkemesi borçlunun geri bırakma talebini reddettiği takdirde, borçlunun teminat gösterilmesi şartıyla istinaf ve temyiz yollarına başvurması mümkündür (bkz. İİK m. 33/f. 3).

İİK m. 33/f. 4 hükmüne göre, borçlu olmadığı bir parayı ödemek mecburiyetinde kalan borçlunun 72. madde gereğince istirdat davası açarak ödediği paranın geri verilmesini isteme hakkı saklıdır. Ayrıca İİK m. 41'de, Kanunun ilâmlı icraya ilişkin hükümlerine (m. 24-40) aykırı olmayan diğer hükümlerinin ilâmlı icra takiplerinde de uygulanmasının mümkün olduğuna ilişkin düzenlemeye göre de menfi tespit davası ilâmlı icra takipleri bakımından somut olayın niteliklerine uygun düştüğü ölçüde uygulanabilecektir.

İlâmlı icrada menfi tespit davasının açılması için borçlunun icranın geri bırakılması yoluna başvurması şart olmayıp, borçlu böyle bir başvuruda bulunmamış olsa da menfi tespit davası açabilir. Keza borçlu icranın geri bırakılması talebinde bulunmuş ama bu talebi reddedilmişse borcunu icra dairesine ödemediği önce hükmün verildiği tarihten sonraki dönemde borcun zamanaşımına uğramış olduğunu veya itfa edilmiş olduğunu ileri sürerek alacaklıya karşı bir menfi tespit davası açabilir. Şayet borcu ödemiş ise bundan sonra istirdat davası açması mümkündür.

Borçlunun icranın geri bırakılması için öngörülen yedi günlük süreyi geçirmiş olması, icranın geri bırakılması talebini ispatlayabilecek kanunda sayılan belgelere sahip bulunmaması gibi hallerde icranın geri bırakılması talebinde bulunulmamış veya bulunmuş olsa da talebi reddedilmiş olursa borçlunun menfi tespit davası açması mümkündür.

Alacaklı tarım kredi kooperatifince 1581 sayılı Kanun m. 12 anlamında alacak (borç) senedi ile aleyhine ilâmlı icraya başvuru olan borçlu, icranın geri bırakılması talebinde bulunmuş ancak bu talebi reddedildiği için borçlu olmadığını iddia ettiği bir parayı ödemek zorunda kalmış olursa, İİK m. 33/ f. 4 hükmünün atfı ile İİK m. 72 gereğince bir istirdat davası açarak ödediği paranın kendisine geri verilmesini de isteyebilir. Bu durum, tarım kredi kooperatifinin borçlusunun ödeme itirazında bulunmuş fakat kanunun aradığı nitelikteki belgeleri icranın geri bırakılması aşamasında sağlayamamış olması veya açtığı menfi tespit davasında teminat gösteremediği için tedbir kararı alıp icra takibini durduramamış ve borç da ödenmiş olması ile menfi tespit davasının istirdat davasına dönüşmesi halinde (İİK m. 72/f. 6) söz konusu olabilir.

KAYNAKLAR

Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel, İcra ve İflâs Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2019, (İcra).

Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel, Medenî Usul Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2018.

Arslan, Tuğba, İcra ve İflâs Hukukunda İcranın İadesi (İİK.m.40/II), Dicle Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mine Akkan, Diyarbakır 2006.

Baş, Serkan, Kooperatiften Çıkma, Kocaeli Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Mehmet Bahtiyar, Kocaeli 2006.

Baykal Karaca, Zehra, Tüketici Kooperatifleri, Marmara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Murat Alışkan, İstanbul 2007.

Belgin, Derya, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlâmların İcrası, Ankara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Süha Tanrıver, Ankara 2011.

Boran Güneysu, Nilüfer, Medenî Usûl Hukukunda Karar, Ankara 2014.

Boran, Nilüfer, İcra Takibinin İptali ve Taliki, İzmir 2006.

Budak, Ali Cem/ Karaaslan, Varol, Medenî Usul Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2019.

Bulur, Alper, Avukatlık Kanunu m. 35/A'nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sa. 89, 2010.

Çelik, Yasin, İcranın İadesi, Ankara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Sema Taşpınar Ayvaz, Ankara 2018.

Deliduman, Seyithan, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Noter Senetleri, Ankara 2001.

Demir, Şamil, Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi, 2. Baskı, Ankara 2014, (Uzlaşma).

Demir, Ulaş, Kooperatifler Kanunu'na Göre Ortaklıktan Çıkarma, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sevilay Eroğlu, İzmir 2004.

Deryal, Yahya, Kooperatiflerde Ortak Sifatının Kazanılması, Kaybedilmesi ve Hukuki Sonuçları, İstanbul Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Hamdi Yasaman, İstanbul 1994.

Dişel, Buse, İcra Hukukunda Takip Arkadaşlığı, İstanbul 2014.

Fırat, Erhan, Özel Kanunlarda Düzenlenen İlâm Niteliğinde Belgeler, Ankara 2016.

Görgün, L. Şanal/ Börü, Levent/ Toraman, Barış/ Kodakoğlu, Mehmet, Medenî Usûl Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2018.

Güven, Aydın, Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlamların İcrası, Ankara 2016.

Kara, Mustafa Sencer, Haksız Protesto, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, Y. 2016, Sa. 2, s. 171-207, bkz. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/788985>, E.T. 06.12.2019.

Karadağ, Ersin, Kooperatiflerde Tasfiye Süreci ve Örnek Uygulama Olarak Bir yapı Kooperatifinin Tasfiyesi, Marmara Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Osman Altuğ, İstanbul 2010.

Koçtürk, O. Murat, Türkiye’de Kooperatiflerin Vergilendirilmesi, Yönetim ve Ekonomi, Y. 2006, C. 13, Sa. 2, Celal Bayar Üniv. İİBF.

Köle, Mehmet, Para Alacaklarına İlişkin İlamlı İcra takibinde İcra Mahkemesince İcranın Geri Birakılması (İİK m. 33, 33a), Dicle Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman; Doç. Dr. Mehmet Üçer, Diyarbakır 2018.

Kuru, Baki, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Baskı, Ankara 2013, (İcra El Kitabı).

Kuru, Baki, İcra ve İflâs Hukukunda Menfî Tespit Davası ve İstirdat Davası, Ankara 2003.

Kuru, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2017, (İcra Ders Kitabı).

Muşul, Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku, C. I, 5. Baskı, Ankara 2013.

Mülayim, Ziya Gökalp, Kooperatifçilik, Güncellenmiş 6. Baskı, Ankara 2010.

Oskay, Mustafa/ Koçak, Coşkun/ Deynekli, Adnan/ Doğan, Ayhan, İİK Şerhi, Madde 1-67, 1. Cilt, Anlara 2007.

Özbay, İbrahim, Avukatlık Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Tutanağının İlam Niteliği, AÜEHFD, C. 8, S. 3-4, 2004.

Özbek, Mustafa Serdar, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği, 4. Baskı, Ankara 2018, (I. Cilt, II. Cilt).

Özbek, Mustafa Serdar, Noter Senetlerinde Sahtelik, 4. Baskı, Ankara 2018, (Sahtelik).

Özel, Bilal/ Cinbaş, Mustafa Eser, Kooperatif Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Oluşumu, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, Sa. 2, Y. 2013.

Pekcamtez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Özkes, Muhammet, Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 7. Bası, İstanbul 2019.

Pekcamtez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin Özkan, Meral/ Özkes, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 6. Bası İstanbul 2019.

Postacıoğlu, İlhan E., İcra Hukuku Esasları, İstanbul 1982.

Postacıoğlu, İlhan E./ Altay, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Bası, İstanbul 2010.

Rehber, Erkan, Kooperatifçilik, Bursa 2011.

Sert, Necmiye, İcra-İflas Hukukunda İlamlı İcra ve Takibi ve Gösterdiği Özellikler, Kocaeli Üniversitesi SBE, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Seyithan Deliduman, Kocaeli 2004.

Şensöz, Ahmet, Taşınmazlara İlişkin İlamların İcrası, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2016.

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü (şimdi ise Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü) **Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016**, Yayımlı: Mayıs 2017. rapora erişmek için bkz. <https://esnafkoop.ticaret.gov.tr/data/5d44177313b8764330655452/15fb10a7fe0bba07482ac9da277b5d35.pdf>, E.T. 17.11.2019.

Talih, Uyar/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt, İcra ve İflas kanunu Şerhi, (Cilt: 1- İİK. 1-82), 3. Baskı, Ankara 2014.

Tanrıver, Süha, İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Ankara 1996, (İlamlı İcra).

Tanrıver, Süha, Medenî Usûl Hukuku, Cilt I, Ankara 2016, (Usûl).

Türk, Ahmet, Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Ankara 2006.

Umar, Bilge, İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir 1973.

Uyar, Talih, Gerekçeli- İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, (İİK. 14-42), C. 2, Ankara 2004, (Şerh C. 2).

Uyar, Talih, Kooperatif Şirketler ile Adi Şirketlerde; “Şirket”ten ve/veya “Şirket Ortağı”ndan Alacaklı Olan Üçüncü Kişilerin “Şirket”i ve/veya “Şirket Ortağı”nı Takip Hakkının Kapsamı, Ankara Barosu Dergisi, Y. 74, Sa. 2016/1, s. 525-535, makaleye ulaşmak için bkz. <http://www.ankarabarusu.org.tr/Siteler/19442010/Dergiler/AnkaraBarosuDergisi/2016-1.pdf>, E.T. 10.11.2019.

Ürper, Yılmaz, Türkiye’de Tarımsal Kooperatiflerin Toplumsal Değişmeye Etkileri, Eskişehir 1985.

Üstündağ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, 6. Bası, İstanbul 1995.

Yazıcı, Ali Said, 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu’na Göre Kooperatiflerin Denetimi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Mustafa Tüysüz, Samsun 2016.

Yıldırım, Kamil/ Deren-Yıldırım, Nevhis, İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 2015.

Yılmaz, Ejder, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Ankara 2016.

İnternet Kaynakları

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/6640.pdf>, E.T. 10.11.2019.

<https://www.lexpera.com.tr>, E.T. 20.11.2019.

<https://www.tarimdanhaber.com/merkez-birlikler/kooperatificiligingelisimi-vetarim-kredi-kooperatifleri-h5957.html>, E.T. 05.11.2019.

<http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/hakkimizda/tarihcemiz>, E.T. 05.11.2019.

<http://www.tarimkredi.org.tr>, ET. 15.11.2019.

<http://www.muhasabedersleri.com/sirketler-muhasebesi/kooperatifler.html>, E.T. 12.11.2019.

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14172.pdf>, E.T. 01.11.2019.